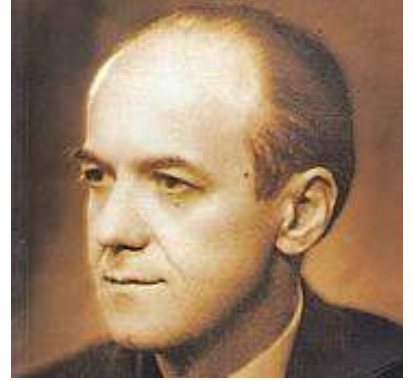

HEPİMİZ KARDEŞİZ

- **Prof. Dr. Nurullah Çetin,** İsmail Özmel'in sorularına kapsamlı bir makale ile cevap verdi
- **Yrd. Doç. Dr. Namık Aslan**"Edip Ali(Baki)' ve Beş Kızlar kitabı"
- **Abdülkadir Güler** "İsmail Özmel ve eserleri üzerine"
- **Mine Çoral,** Hilmi Ziya Ülken "Türk Tefekkür Tarihi"
- **Mithat Yılmaz,** Oğuzbaşaran'ın denemeleri.
- **Doç Dr. Sadi H. Nakiboğlu** Diyarbakır, Mardin, Urfa-Siverek ağızlarında kullanılan bir enklitik edatı "ma"

Şairler

Murat Alp, İsmail Özmel, Murat Soyak, Mehmet Baş, Mehmet Nuri Parmaksız, İbrahim Berber, İsa Yar

AKPİNAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yıl: 10 Sayı: 59 / Eylül - Ekim 2015 ISSN: 1306-3731

SAHİBİ ve GENEL YAYIN YÖNETMENİ

İsmail ÖZMEL

ismailozmel@hotmail.com

YAYIN KURULU

İsmail ÖZMEL

Nevzat TOPAL

Kibar AYAYDIN

Murat SOYAK

DANIŞMA KURULU(HAKEM HEYETİ)

Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE YÖNETİM YERİ

Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE

Telefon: 0.388 213 12 50 Belgegeçer: 0.388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ

Sayısı: 4 TL

Yıllık Abone Bedeli: 30 TL

Resmî Abone Bedeli: 60 TL

Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro

Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK & TASARIM

İlhami KARAN

BASIM YERİ

KARAN OFSET

İlhanlı Mah. Aydınlık Cad. 95/A-B-C • NİĞDE

Tel: 0.388 233 66 22 Belgegeçer: 0.388 233 88 11

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmınsın geri verilmez. Yayınlanmaması istenen yazıların el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve şiirlere ücret ödenmez. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

İÇİNDEKİLER

- 3 Prof. Dr. Nurullah Çetin,
İsmail Özmel'in sorularına
kapsamlı bir makale ile cevap Verdi
İsmail Özmel
- 8 "Edip Ali(Baki)' ve Beş Kızlar kitabı"
Yrd. Doç. Dr. Namık Aslan
- 16 İsmail Özmel Ve Eserleri Üzerine
Bazı Düşünceler
Abdülkadir GÜLER
- 20 Varlık Nedeni
Murat ALP
- 20 Ey KUŞ
İsmail ÖZMEL
- 21 Şehrengiz
Murat SOYAK
- 22 Yağmurdan Önce
Mehmet BAŞ
- 23 Bir Yazar Bir Kitap Hilmi Yavuz ÜLKEN
"Türk Tefekkür Tarihi"
Mine ÇORAL
- 27 İmbikten Gelen Hüzün
Mehmet Nuri PARMAKSIZ
- 28 Oğuzbaşaran'ın Denemeleri
R. Mithat YILMAZ
- 30 Diyarbakır, Mardin, Urfa, Urfa-siverek
Ağızlarında Kullanılan Bir Enklitik Edatı "ma"
Doç. Dr. Sadi H. NAKİBOĞLU
- 42 "Niğde Sevgi Evleri" ve Yaşanan
Duygusal Anlarımız...
İlber Alperen ERDOĞDU
- 44 Yeis
İbrahim BERBER
- 44 Vay Bu Gönül
İsa YAR

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

KOCATEPE'DE RÜZGÂR FARKLİMESER?

30 Ağustos Zafer Bayramının 93. Yıldönümünü milletçe kutladık, güncel acılar içinde.

Tarih, atmosfer gibi daima dört bir yanımızda, arkamızda, önümüzde bizi kucaklar. Bazen görmezden gelir, bazen de hakikaten unutturur ama o öyle bir zamanda öyle bir yerimizden tutar ve bir tepeden geçmişi seyretmemizi ister ki, bu manzaradan bir takım dersler çıkarmamız gerektiğini bize hatırlatır, hatırlamayanlara yüksek sesle söyler. Su uyur düşman uyumaz.

Elazığlı şair ve yazar dostlarla Sandıklı'dan; Yunus Emre Şiir Günlerinden; bir minibüsle dönüyoruz. Öyle bir noktaya geldik, bir gür ses "Kocatepe'yi ziyaret etmeden buradan geçilmez", sanki herkes bu sözü aynı anda söyledi. Tepeye tırmanmaya başladı aramızda. Otuz beş, kırk dakika bu tepenin etrafında daireler çizerek yükseliyoruz. Geldik.

Bence şu an bir rüya, minibüstekiler adeta bir duygu anaforu içinde, sanki Gazi'nin huzuruna çıkacakmışız gibi bir heyecan ve ürperiş. Tepeye ayağımız değer değmez bir rüzgâr, bir rüzgâr, ben hemen yere kapanıp taşlara tutunuyorum, kimi birbirine sarılıyor, kimi koca bir Gazi heykelinin insan boyu dizlerini kucaklayarak uçuruma uçmaktan kendini kurtarmaya çalışıyor.

Aman Allah'ım bu ne manzara Afyon ovası ayaklarımızın altında desek yeridir. Büyük Kumandan nasıl da seçmiş, ruh dizginlerinin birleştiği zirveyi. Böyle büyük bir zafer takının üzerine böyle bir tepeden uçulur. Söze ne hacet, Kocatepe'ye bir çıkınız, o rüzgârı iliklerinize kadar bir yaşayınız ve tepeden ovaya uçmayı, hele elele 9 Eylül'de İzmir'e uçmayı bir deneyiniz.

Bu aziz vatan bağrında nice hatıraları ve kahramanları yaşatarak; her dönemde yenilerini ilave ederek; bu günlere ulaştı. Dilerim, bu acılar bir an önce son bulur, kardeşlik yine kalplerimizin tesellisi ve fermanı olmaya devam eder. 30 Ağustos Zafer Bayramımız hepimize kutlu ve mutlu olsun.

Akpınar yine dolu bir münderatla huzurunuzda; Prof. Dr. Nurullah Çetin, İsmail Özmel'in sorularına kapsamlı bir makale ile cevap verdi, ilgiyle okuyacaksınız. Yr. Doç. Dr. Namık Aslan "Edip Ali(Baki)'yi ve Beş Kızlar kitabı"'nı tanıtıyor, Abdülkadir Güler "İsmail Özmel ve eserleri üzerine" yazdı, Mine Çoral, Hilmi Ziya Ülken'in "Türk Tefekkür Tarihi'ni tanıttı, Mithat Yılmaz, Oğuzbaşaran'ın denemelerini, Doç Dr. Sadi H. Nakiboğlu Diyarbakır, Mardin, Urfa-Siverek ağızlarında kullanılan bir enklitik edatı "ma"'yı yazdı, İlber Alperen ERDOĞDU Niğde Sevgi Evlerini anlattı. Beğenerek oku-yacağınıza inanıyoruz.

Murat Alp, İsmail Özmel, Murat Soyak, Mehmet Baş, Mehmet Nuri Parmaksız, İbrahim Berber, İsa Yar şiirleri, rüzgârına sizi de ortak edeceğine inanıyoruz.

Yine dostları beka âlemine gönderdik. Emekli Hakim Kıymetli Arkadaşım Dinçer Güçlü, Türk Edebiyatı Dergisinin vakıf adına sahibi Servet Kabaklı, Araştırmacı-yazar Emir Kalkan, Hikâye yazarı-gazeteci Oktay Akbal'ı kaybettik, onlara Allah'tan rahmet ve edebiyat camiamıza ve sevenlerine baş sağlığı diliyordum.

Daha huzurlu günlerde buluşmak dileği ile hoşça kalın, sağlıcakla kalın.

İSMAİL ÖZMEL

Prof. Dr. Nurullah Çetin sorularımıza Kapsamlı Bir Makale İle Cevap Verdi:

İsmail ÖZMEL

YABANCI DİLLE EĞİTİMİN, MİLLİ EĞİTİMDE VERİMİN DÜŞMESİNE ETKİSİ OLMUŞ MUDUR?

Bu ekseninde aşağıdaki sorularımızı; Akpınar Dergimizde yayınlanmak üzere; cevaplandırmanızı dileriz.

- 1- Yabancı dille eğitim yapan Türkiye’den başka bir ülke olmadığı iddiasına katılıyor musunuz?
- 2- Yabancı dille eğitimin başarının düşmesine ne derece etkisi olmuştur?
- 3- Yabancı dil öğrenmekle yabancı dille eğitim yapmak arasındaki farkı değerlendirir misiniz?
- 4- İyi derecede yabancı dil öğretmeyi niçin başaramıyoruz?
- 5- Yabancı dil yüksekokulları açmak, Türkçe ile beraber yabancı dilleri öğretmek, bu ihtiyacımızı ne derece karşılayabilir? Siz başka bir çözüm önerebilir misiniz?
- 6- Türkçeyi yeteri derecede bilmeyen bir kişi, bir veya birden çok yabancı dili gereği gibi öğrenebilir mi?
- 7- Türkiye’de eğitimin kalitesi ve verimini artırmak için neler yapılabilir, açıklar mısınız?

Prof. Dr. Nurullah ÇETİN: Dil, en bilinen tanımıyla bir milletin mensupları arasında iletişim ve anlaşmayı sağlayan simgesel bir dizgedir. Eskiden bütün canlılar, genel bir kapsam içinde “hayvan” terimiyle adlandırılıyor; insana da “hayvân-ı nâtik” (konuşan canlı) deniyordu. Konuşabilmek için bilgi ve bilince dayalı düşünce ve duygu üretmek ve bunları seslere yansıtmak gerekiyor. Yazı da bu anlamlı seslerin harf dediğimiz resimsel şekiller içinde kayıt altına alınmasından ibarettir. Dil, onu konuşan ve yazan milletin fertlerinin uzlaştığı, anlaşığı ortak bir bildirgeler ve göstergeler dizgesidir.

Eğitim ise bireysel, millî ve evrensel nitelikli bilgi ve kültür birikiminin nesilden nesle aktarımı faaliyetidir. Dolayısıyla bunun sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için, eğitimcilerle eğitime maruz bırakılan topluluğun en başta aktarma vasıtasına yani dil birliğine sahip olmaları gerekir. Dil, sadece kuru ve somut bir araç değil; aynı zamanda ortak bir düşünüş, mantık ve duygu birlikteliği sağlayan canlı, soyut, akışkan, seyyal bir yapıdır. Eğitim, bilgi ve kültürün zihinsel kavramlara, kavramların terimlere, isimlere ve tasnif dizgelerine dönüştürülerek simgesel düzeyde aktarımıdır. Bu da milletimizin düşünme ve duyma evi olan ana dilimiz Türkçe ile mümkün olur.

Bu bakımdan dil ve eğitim ilişkisi denilince şunu anlıyoruz: Eğitimciler, eğitim konusu olan birikimi, eğitimecek kişilere en kolay ve en sağlıklı bir biçimde ancak

onlarla paylaştıkları ortak dil yardımıyla aktarabilirler. Bu bakımdan ana dili dediğimiz ve doğuştan getirdiğimiz ortak anlaşma vasıtamız olan dilimiz yani Türkçemiz, Türk millî eğitiminin temelidir ve sonsuza kadar öyle kalacaktır.

Ülkemizde İngilizce eğitim meselesi, 1950'lerden itibaren ağırlıklı bir yer edinmiştir. Bir milletin kültürel yapısı ve bu yapı üzerindeki değişim ve dönüşüm aşamaları toplumsal, siyasî ve ekonomik olaylardan bağımsız düşünülemez. Mustafa Kemal Atatürk döneminde ülkemizde tam bağımsız ve bağlantısız, millî bir politika uygulanıyordu. Türk milleti, tarihinden getirdiği özgüvenle en kötü şartlar altında bile düştüğü yerden kalkmasını bilen ve bunu defalarca ispatlamış asil, şahsiyetli, cesur, medeniyet kurmuş bir millettir.

Son fiilî Haçlı istilâsına karşı milletimiz, Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde destansı bir Millî Mücadele vermiştir. Burası çok önemlidir ve çoğu kimse bunun sırrı üzerinde durmuyor. Bu işin sırrı, milletimizin kültür ve medeniyetinden gelen düşünüş ve yaklaşım biçiminde yatar. Balkan savaşları ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra taş üstünde taş omuz üstünde başın kalmadığı, her şeyin bittiği bir zamanda uygar batı bütün imkânlarıyla üzerimize çullandı.

Düşünce dizgesi Pozitivist mantığa göre kurgulanmış olanlar, bu durum karşısında tek çarenin teslim olmak olduğunu düşündü ve mücadeleyi bıraktı. Kuva-yı Milliye ruhuna inanmış olan Atatürk ve arkadaşları ise genlerine sinmiş olan sömürge olmamak, hür yaşamak inancıyla, görünen somut sebep ve şartların hesabını kitabını yapmamış; 'inanırsan başarısın' düsturunu ilke ediniş; inanmış ve başarmışlardır.

Tarihte hep böyle olmuştur. Orta Asya Türklüğünün Çinlilere karşı mücadeleleri, Malazgirt Meydan Muharebesi, İstanbul'un fethi, Millî Mücadele hep kat kat üstün kuvvetlere ve teknik üstünlüğe karşı başarılı olmuş mücadelelerdir. Bunu şunun için söylüyorum. Atatürk ve arkadaşları, Millî Mücadele'yi başlatırken pozitivist bir kafayla düşünmüyordu. Pozitivist bir yaklaşımla düşünenler, ona 'maceracı', 'çılğın' diyorlardı. Toplumsal olaylarda fizik kanunları her zaman geçerli olmaz. Yani '100 tane savaş uçağı olan, 2 tane olanı yener' diye bir kural yok. Millî Mücadele'yle biz bunu ortaya koyduk.

Atatürk döneminde tam bağımsız ve bağlantısız millî bir devletimiz vardı. Bu bağlamda Türkçemiz üzerinde hassasiyetle duruldu, Türk Dil Kurumu, DTCF kuruldu. Tüm iletişim ağıımız Türkçe ile örüldü. Maalesef ondan sonra gelen hükümetler, millî ruhu ve özgüvenlerini kaybederek adım adım ülkemizi ve milletimizi ekonomik, kültürel ve siyasî bakımdan Avrupa ve Amerika'ya bağımlı hâle getirdiler.

Özgüvenine dayanarak kendi kendine bilim ve teknoloji üreten bir millet olma azmini bırakarak, batıdan bilim ve teknoloji ithal etmeye talip olan bir ülke haline getirildik. Bilim yurtlarımız (üniversite) tercüme odalarına döndü. İngilizce eğitim, bu bağımlılığın tabii bir sonucu olarak ortaya çıktı. Eğitimde İngilizce bilmek, en önemli ayrıcalık oldu.

Ülkemizin yer altı ve yer üstü kaynaklarını Batıya yok pahasına pazarlayacak ara eleman yetiştirmek, en önemli amaç hâline geldi. İngilizce eğitimin tek zararı bu değil elbette. Öte tarafta daha önemlisi var. Milletimizin evlâtlarının zihinsel düşünüş dizgeleri, İngilizce mantığa göre kurgulanıp millî benlikleri, kendine görelikleri

törpülenerek asimile olmuş, kozmopolit, mankurt yığınlar hâline getirilmeye çalışıyor.

Türkçe'mizin evreninde yüzyıllar boyu oluşmuş bir düşünme, duyma ve yaşama kültürümüz var. Dilimizin şifrelerinde kodlanmış nüktelerimiz, şakalarımız, mizahımız, hicvimiz, zarafetimiz, saygı ve sevgi ifadelerimiz, hüznümüz, sevincimiz, heyecanımız, ümidimiz, hamasetimiz, türkümüz, şarkımız, şiirimiz var. Yabancı dille eğitim, bütün bunları kademe kademe yok ediyor ya da etkisiz hale getiriyor. Edebiyat, bir dilin atardamarlarıdır.

Edebiyat dediğimiz şey kuru, boş, süslü laf salatası değildir. Çok zengin, çok karmaşık, çok ince ve derin duygu, düşünce ve heyecanların, ortak yaşama heyecanı, ümit ve beklentilerin, karşılıklı toplumsal ilişki biçimlerinin içten, vurgulu ve etkili ifade alanıdır. Bu açıdan bir topluluk, ancak dili ve edebiyatıyla millet olabilir. Bu ortadan kaldırılırsa aralarında hiçbir organik, sıcak bağ kalmamış, amaçsız, heyecansız, duygusuz, insanî değerlerden yoksun, dayanışmasız kuru bir sürü kalabalığı hâline gelir. Yabancı dille eğitimle köklerinden koparılan ve kendinden uzaklaştırılan Türk milleti böyle yapılmak isteniyor.

Sosyal bilimler, insan bilimleridir. Toplumbilim, ruhbilim, edebiyat, tarih vs. bütün bunlar, insanın ortaya koyduğu yapıp etmelerini, ürettiği kültürel birikimlerini inceleyen bilimlerdir. Her millet, diğeriyle aynı olmadığına göre kendine özgü millî mahiyette bir sosyal bilim yapma gerekliliği vardır. Türk tarihi, başka milletlerin tarihinden farklılık arzettiğine göre bu tarihî birikimin incelenmesi ve irdelenmesi de kendine özgü olacaktır. Kendi insan bilimlerimizi kendi terimlerimizle, kendi düşüncesini mantığımızla, kendi ihtiyaçlarımıza göre yapmak durumundayız. Yabancı dille eğitim, bizi ötekine göre düşünmeye ve onun gibi yapmaya, onun yaptığının kötü kopyalarını çoğaltmaya yarar.

Türk dilinin kuruluş mantığıyla İngilizce kuruluş mantığı farklıdır. Bu farklılık, salt dil düzeyinde kalmamakta; düşünme mantığı üzerinde de kendini göstermektedir. Biz, duygusal tepkilerimizi, düşünce üretimimizi kendi dil mantığımızla ifade ederiz. Biz, "ey arkadaş!" deriz, İngilizler, "hey oğlan, adam!" derler. Bu basit hitap ifadesi bile iki dil arasındaki kültürel farklılığı ortaya koyuyor. Biz, hitap ederken bile daha samimî, içten, sıcak, dayanışmacı ve toplumsalcı bir yaklaşım ortaya koyuyoruz; İngilizler ise araya mesafe koyucu, soğuk, ayrışmacı, uzaklaştırıcı bir tavır koyuyorlar. Dil, kültürü belirler. Bu basit örnekten yola çıkarak bizim neden dayanışmacı bir kültüre, batıların neden bireyci ve bencil bir kültürel yapıya sahip oluşları anlaşılabilir. Yabancı dilde eğitim, işte bu bize özgü insanî kültürel yapıyı yok etmeye dönük bir sonuç doğuruyor.

Popüler edebiyat, sıg, köksüz, genel geçer, sıradan, basit, derinliksiz bir edebiyattır. Köklü edebiyat, geleneksel kültür birikiminden beslenen, geleneği günün şartlarına göre işleyerek modernize eden edebiyattır. Yabancı dilde eğitim, milletimizin çocuklarını kendi kökenlerinden koparıp uzaklaştıran bir işleve sahip. Aşağı yukarı 250 kelime ve terim öğrenilerek dev bir geleneksel edebiyat ve kültür birikimimiz olan Divan edebiyatının dünyasına girilebilir. Yabancı bir dili öğrenip anlamak ve anlatmak ise binlerce kelime bilgisini gerektirmektedir.

Hâl böyleyken milletimizi hem madden hem manen sömürgeleştirmek isteyen art niyetli bazı kimseler, Divan edebiyatının ne kadar zor, karmaşık ve gereksiz

bir şey olduğunu, kaldırılıp atılması gerektiğini söyleyip duruyorlar. Bizden başka hiçbir ülkede kendi geleneksel kültür ve edebiyat birikimlerine bu kadar hoyratça yaklaşan insan yoktur. Tam tersine onların üstüne titrerler.

Bugün İngilizler Shakespeare'i tam olarak anlamazlar, anlamıyoruz diye de kaldırıp atmazlar. Tam tersine anlamaya çalışırlar ve oradan beslenerek yeni metinler üretirler. Onun eserleri etrafında binlerce çalışma yaparlar. Kültürel bir değer olarak onunla övünürler. Modern Batı edebiyatına ait pek çok metin, eski Yunan mitolojisinden tutun da Hristiyan aziz menkıbelerine kadar birçok geleneksel birikimin yeniden üretimine yaslanmaktadır.

Popüler edebiyat, kültürel ve tarihî birikimden yoksun kişilerin üretilip tükettiği eğlencelik, tüketilip atılan, harcıâlem bir metadır. İdeal anlamda milli bir hayatın inşasında olumlu hiçbir katkısı ve artı değeri yoktur. Yabancı dilde eğitim maalesef, sonuç olarak popüler edebiyat üreticisi ve tüketicisi bir kalabalık doğuruyor. Bu arada şunu vurgulamak gerekir. Tarihte Halide Edip Adıvar gibi yabancı dilde eğitim veren okullardan yetişen büyük Türk edebiyatçıları çıkmıştır.

Fakat unutmamak gerekir ki onlar, yabancı dilde eğitime bağımlı kalmış kişiler değildi. Hem kendi dönemlerinde geleneksel kültür, edebiyat ve yaşama biçimi güncel bir mahiyete sahipti, o kültürü bizzat toplumsal hayatta yaşıyorlardı, hem de eski edebiyatı özgün metinlerinden okuyorlardı. Günümüzdeki yabancı dilde eğitim ise, sadece dil eğitimine -o da yarım yamalak- ve bilim yurdu (üniversite) sınavını kazandıracak test çözme tekniğine kilitlenip kalmıştır. Liselerimizde maalesef esaslı bir Türk edebiyatı ve Türk kültürü eğitimi yapılmamaktadır.

Yabancı dilde eğitim, milli olması gereken bilimimizi batılı terim ve dizgelere bağımlı kılmaktadır. Bilim, genel faydaya dönük olarak yüksek düzeyde bilim üretmek ve uygulamaktır. Bu da kendimize özgü yaklaşım biçimimiz, terimlerimiz ve yöntemlerimizle mümkün olur. İnsan bilimleriyle uğraşan bilim adamlarımız, hiç vakit geçirmeden kendi alanlarının yöntem ve terimlerini Türk'e göre ve Türkçe olarak hazırlamalıdır.

Her bilim dalında olduğu gibi maalesef edebiyat biliminde de batılı terim ve yöntem istilâsı bir sorun olarak durmaktadır. Ben, Roman Çözümleme Yöntemi ve Şiir Çözümleme Yöntemi adlı iki kitap çıkardım. Bu kitapları hazırlarken bu konularda yapılmış yerli ve yabancı çalışmaları ister istemez gözden geçirdim. Gördüm ki maalesef Türkçedeki çalışmaların çoğu, yabancı dillerde yapılan çalışmaların büyük oranda aktarılmasına dayanıyor.

Terimlerin ve yöntemlerin çoğu da yabancı. Ben çalışmamda olabildiğince Türkçe terimler kullanmaya ve Türk edebiyatına özgü bir yöntem kurmaya çalıştım. Bu işin Türkiye çapında çözümünü için her alanın bilim adamlarının kendi aralarında ortak toplantılar düzenleyip ortak Türkçe terimlerini ve bize göre yerli yöntemlerini belirlemelerini öneriyorum. Her meselemizde olduğu gibi dil, terim ve yöntem meselemiz de ancak milli bir seferberlikle halledilebilir.

Sıradan gibi görünse de önemli bir hatıramı aktarayım. Doktora derslerime devam eden Çekistanlı bir öğrencim vardı. Bir gün derste yapısalıcılıktan söz ediyorduk. İmrenerek dedi ki: "Ne güzel siz bu terimin Türkçesini bulmuşsunuz, biz hâlâ Fransızcasını kullanıyoruz." Çekistanlı bile bundan şikâyet ediyorsa bizim çoktan bu meseleyi ciddi anlamda ele almamız gerekir.

Tezler, bilimsel araştırma ürünleridir. Milletimizin alın teri ve emeğinin ürünü olan bilim yurtlarımız (üniversite), yine milletimizin faydasına dönük araştırmalar yapmak için vardır. Tezler ve diğer araştırma sonuçları, Türkçe değil de yabancı dilde olsun demek, 'milletimizin parasıyla milletimiz için üretilen bilgiden milletimizin istifade etme hakkı yoktur, bu hak yabancılarındır' demektir. Bu mantığı anlamak mümkün değildir.

Bilimsel ürünler, esas olarak Türkçe yapılı, Türkçe yazılır. Gerekli zaman, gerektiği yerde, gereken yabancı dile çevrilir. 'Dünya, bizim çalışmalarımızdan haberdar olsun' deniyorsa, o zaman bilimsel çalışmaların kısa İngilizce özetleri verilir, topluca yayınlanır, buna göre ihtiyaç duyan, aslına müracaat eder; ya tamamını ya da gerektiği kadarını çevirir. Bunu yapmak yerine tamamen yabancı dilde yazmak, Türklerin istifadesine kapalı tutmak, kabul edilecek bir şey değildir. Ben Londra Üniversitesi'nde bir süre misafir öğretim üyesi olarak çalıştım. Orada Türk edebiyatı üzerine yapılan tezler İngilizce yazılıyor. Onların bile Türkçe özetleri yok. Bize ne oluyor?

Yabancı dilde eğitime hemen son verilmelidir. Bunun yerine yabancı diller görsel, işitsel araçlardan yararlanılarak modern yöntemlerle iyi bir şekilde ayrıca bir ders olarak öğretilmeye devam edilmelidir. Dallara ayrılmış (branşlaşmış) eğitim kurumlarında öğrencilere ilgi, meslek ve uzmanlık alanlarına uygun yabancı diller öğretilmelidir. Bazı alanlar için İtalyanca, bazıları için Çince, bazıları için Arapça, bazıları için Farsça, bazıları için Yunanca gereklidir. Herkese sadece İngilizce öğretmenin bir anlamı yok. İngilizce herkese genel dünya iletişim dili olarak öğretilmeli ama mutlaka alanlara uygun dillere yönelinmelidir. Türkiye'de yapılan eğitim ve bilim ise sadece Türkçe olmalıdır.

Ayrıca orta eğitim ve öğretim kurumlarına ve bilim yurtlarına Özbekçe, Kırgızca, Kazakça, Türkmence, Uygurca dersleri mutlaka konmalıdır. Zaman içerisinde tüm Türk dünyasının kullanacağı ortak bir Türkçeye doğru gidilmelidir. Millî dil politikamız bu olmalıdır. Avrupa'da okullarda İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca öğretiliyor. Avrupa birliği için bunu gerekli görüyorlar. Biz de kendimiz kalabilmek için Türkçe'yi, dünya ile iletişim kurmak için İngilizce'yi, Türk birliği için yukarıda sayılan Türk lehçelerini öğrenmek ve öğretmek durumundayız.

Son olarak gençlerimize, günümüz dünyasının dehası önünde şapka çıkardığı büyük Türk bilim ve bilinç adamı olan Oktay Sinanoğlu'nun bütün kitaplarını uyanık bir dikkatle okumalarını ve okutmalarını tavsiye ediyorum. Türk milletinin çocuklarının öz benliklerini keşfetmede ve korumada bunun önemine şiddetle inanıyorum. Selâm ile.

1924 Yılında Niğde İş Ocağı Matbaasında Basılan Bir Şiir Kitabı “Edip Ali (baki) ve Beş Kızlar”

Yrd. Doç. Dr. Namık ASLAN*

Edip Ali'nin Hayatı ve Eserleri

1896 yılında Nevşehir'in Nar kasabasında dünyaya gelmiş, yüksek tahsilini Konya ve İstanbul'da tamamlamıştır. İlk şiirini 27 Ağustos 1921 de Konya'da yazdığı dikkate alınırsa, tahsilini tamamladığı veya ilk memurluğunu yaptığı yerin Konya olduğunu düşünebiliriz. Eğer 1921'de eğitimini Konya'da tamamlamışsa, aynı yılın sonunda Niğde maarifliği emrine Fransızca öğretmeni olarak atandığını da söyleyebiliriz. Zira merhum Beş Kızlar kitabında yer alan ikinci şiirini sonunda “Niğde, Tepeviran, Kanun-ı evvel- 921” kaydı bulunmaktadır.

Tahminimiz odur ki Niğde'de görevli olduğu yıllarda ya henüz bekindir veya ailesi, doğum yeri olan Nevşehir-Nar Kasabasıdır. İlk evladı olan meşhur onkolog doktor ve 12. dönem Afyon milletvekili Haluk Nur Baki'nin 02 Şubat 1924 tarihinde Nar Kasabasında doğması ve yine “Beş Kızlar” kitabında yer alan son iki şiirin 1924 yılının Haziran ve Ağustos aylarında Nar'da yazmış olması bizi bu kanaate sevk etmiştir.

Bir tesadüf müdür veya 27 Ağustos 921 yılında Konya'da Afyonlu bir göçmen kızına hitaben yazdığı şiirinin tesiriyle isteyerek midir bilinmez? Muhtemel 1924 sonu itibariyle Niğde'den ayrılarak, kalan ömrünü Afyonkarahisar'da geçirmiş, Fransızca öğretmenliği vazifesini Afyon maarifliğinin hizmetinde sürdürmüştür.

Arapça ve Farsça da bilen Edip Ali'nin Klasik Osmanlıcaya da ileri derecede vakıf olduğu yaptığı çalışmalardan anlaşılmaktadır. Soyadı kanunundan sonra “Baki” soyadını alan Edip Ali Bey'in, Niğde'de görev yaptığı yıllar itibariyle sezilmemekle birlikte Afyon'da bulunduğu dönemlerde samimi bir Mevlevi olduğu görülmektedir. Mevlevilik eğilimi, eğitimini tamamladığı Konya münasebetiyle midir, Afyon'da girdiği yeni çevre etkisiyle midir veya bu eğilimde eşi Nevriye Hanım ve ailesinin tesiri var mıdır? Kesin olarak söylememiz mümkün görünmemektedir.

Onun Afyonkarahisar Mevlevihânesi müdavimleri arasındaki etkinliği ve bu mevlevihâne etrafında yetişen gönül ehli ve kalem erbabı kimseler (Ayni, Mısri Sultan, Deli Bekir, Abdurrahim Karahisari) üzerine yaptığı çalışmalar dikkat çekicidir. Eşi Nevriye Hanımın Mevlevi terbiyesi almış ve Mesnevi sohbetleri yapan bir kimse olduğunu da belirtmek isteriz. Öğrencilerinin hatıra kabilinden yazdıkları, onun nüktedan bir kişiliğe sahip olduğunu da göstermektedir. Bir şiirinden aldığımız şu dörtlük onun mizacını da yansıtmaya bakımdan manidardır. “Ey kalem, özümüz hakkadır böyle. / Kimseyi zem ve medh benden isteme / Desin yârânımız, hep dinledikçe/EDİB'in hoş bir şakası varmış.”

Afyon'la ilgili bilgi veren kaynaklar onun yaptığı araştırmalarla Afyon kültür ve edebiyatına önemli hizmetler verdiği hususunda hemfikirdirler. Şehircilik tarihi için önemli kaynaklar olan şer-i mahkeme sicilleri bağlamında Afyon'un 17. ve 18.yy dönemine ışık tutmuş, Türkiye'de de bu sicilleri ilk çalışanlardan biri olmuştur.

Yaşadığı sürece Afyon kültür ve sanat ortamlarının en bilindik simalarından olan Edip Ali Bey on kadar eserinden başka yayın hayatına başladığı günden itibaren de "Taşpınar Dergisi"nde aralıksız yazmıştır.

İlk şiir kitabı Niğde'de yayınlayan Edip Ali Baki; Ciloğlu Deli Bekir (Harabî) (Afyon, 1945), 15 yy Konya-Karaman Şairlerinden Aynî(Doğan Basımevi, Afyon, 1945 - Ulus Basımevi, Ankara 1949.), Namık Kemal Afyon'da(Ankara 1949),Şeriye Sicillerine Göre Afyonkarahisar'da XVII - XVIII. Asırlarda Meçhul Halk Tarihi (Afyon, 1951), Mısırlıoğlu Abdürrahim Karahisari (Afyon, 1953), ... gibi önemli eserlerin de sahibidir.

1958 yılında Afyonda vefat eden Edip Ali Baki, aile olarak (Asri) Kocatepe Mezarlığında meftundur.

Beş Kızlar

Edip Ali Bey'in yazımıza konu olan ilk kitabı, eski harflerle Niğde'de de basılan ilk kitaplardan biri olsa gerektir. "Beş Kızlar" adını taşıyan kitapçık, "Niğde İş Ocağı Matbaası 1924" tarihini taşımaktadır. Kitap, "Doktor Naci Fikret Beyefendi" için müellif tarafından imzalanmıştır.

Kitapta beş şiir yer almaktadır. Muhacir Kızı, Hizmetçi Kız, Şehit Kızı, Dilenci Kız, Çoban Kızı başlıklarını taşıyan şiirler, klasik Osmanlı şiirinden ve geleneksel şiirimizden şekil olarak farklıdır. Bu durum, müellifin aldığı dil eğitimi sebebiyle, Fransız şiir tarzının etkisi olarak düşünülebilir. Beş şiirde de birinci bentler dördlüktür. İki şiirde dördlükler çapraz, üç şiirde ise sarmal kafiyelidir. Kafiyele klasik şiirimiz usulünce, "göz kafiyesi" diyebileceğimiz tarzda olup, dördlük olmayan bentler ise ikişerli kafiye esasınca sıralanmıştır.

Ancak şiirlerin muhtevası bağlamında yüreğimi kanatan bir hususu da burada yazmaktan, okuyucularla paylaşmaktan geri durmayacağım. Eli silah tutan daha çocuk yaştaki erkeklerin bile cephelede vatan müdafaası yaptığı bir dönemde bu şiirlerin hepsinin de kız çocuklarına hitap etmesini oldukça manidar bulduğumu belirtmek isterim. Pek çok lisenin mezun veremediği, henüz 14-15 yaşındaki erkek çocukların bile cepheye alındığı bir dönemi yaşadığımız gerçeği düşünülürse Edip Ali'nin bu şiirlere neden kız çocuklarını konu ettiği anlaşılır sanırım.

"Bu şiir Yunan istilasında Afyonkarahisar'lı bir muhacir kızı için yazılmış ve kahraman ordumuza ithaf edilmişti." Dipnotunu taşıyan ilk şiir vatan temasını işleyen bir manzumedir. Şair, Konya'da gördüğü Afyonlu muhacir bir kız ağzından yurt sevgisine paha biçilemeyeceğini dile getirmiştir. Şiir, konuşma sadeliğinde ve diyalog esasıyla yazılmıştır. Soru cevap esaslı diyalog, şiire lirik bir hava kattığı gibi yurt sevgisi temini de belirginleştirmiştir. Şiirin nihayetindeki "-Ne istersin ya melek?" sorusunun cevabı, bir kararlılık abidesi gibi, söyleyen çocuğu bir çırpıda büyütüyor. Bu günün çocuklarına, büyüklerine de net bir mesaj...

"Şehit Kızı" başlığını taşıyan ikinci manzumenin sonunda "Niğde, Tepeviran, Kanun-ı evvel- 921" kaydı var. Bu tarihin Edip Ali'nin Niğde'ye geldiği ilk günler olduğunu tahmin ediyoruz. Bu şiirde de ilk şiirin duygusu hâkim. Şair, savaşın yetim

ve muhtaç bıraktığı çocuklara duyduğu üzüntüsünü bu manzumeye de taşımış.

Kendisinden yaşça daha küçüklerin cephelerde heder oldukları gerçeği midir acep şairin vicdanında yankılanan? Bunu bilmek güç elbette, ancak bu şiirlerden bile Edip Ali'nin vicdan sahibi ve içli bir kimse olduğuna hükmetmek hiç de zor değil. Şehitlerin geride bıraktıklarına karşı herkesin sorumluluk duyması gerektiği de bu manzumenin asıl temasını oluşturmaktadır.

Üçüncü şiir, ikinciden yaklaşık iki yıl sonra yine Niğde'de kaleme alınmış. Tahminen eğitim-öğretim döneminin sonunda yazdığı bu şiirden sonra yaz tatilini memleketi olan Nevşehir-Nar kasabasında geçirmiş. 1924 eğitim-öğretim döneminde tayininin Afyon'a çıktığı anlaşılmaktadır. Şairin, Niğde'nin o günkü hayatında yaşantısını gözlemleyebileceği bir hizmetçi kız var mıdır? Bilemem. Ancak özellikle bu şiirin Fransız Edebiyatındaki benzerlerine bir nazire olması daha akla yatkın gelmektedir. Beş şiir de şekil olarak (hacim dışında) hemen hemen aynı yapı özellikleri taşımaktadır.

Zengin konaklarında köylü hizmetçi kızların zor şartlar altındaki hayatının konu edildiği "Hizmetçi Kız" şiiri de diğer şiirler gibi on birli hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Tasvirici bir üslubun hâkim olduğu şiir, çocukluğunu dahi yaşamayan bir hizmetçi kızın ıstırap dolu hayat hikâyesidir. Şairin bu şiirde olduğu gibi diğer dört şiirde de şikâyeti ve isyanı, insanların bu durumlar karşısında kayıtsız ve hissiz olmalarınadır. Muhacir Kızı, Şehit Kızı, Hizmetçi Kız, Dilenci Kız şiirlerinde bu lakaytlık şairin en çok şikâyet ettiği hususların başında gelmektedir. Şehir hayatının acımasızlığı, onun anlamakta zorlandığı ve bir türlü kabullenemediği bir durumdur. Cumhuriyetin ilk yıllarında daha büyük şehirlerde ve çok daha önemli mevkilerde görev alabilecek bir donanımına sahipken Afyon'u mesken tutması, onun belki de küçük bir Orta Anadolu kasabasının çocuğu oluşu ile ilgilidir.

Bütün bunlar bir yana, bu şiir teminin özellikle Batı Edebiyatı bağlamında (fakirlik ve köycülük edebiyatı) devrin modası bir akım olduğunu da gözden uzak tutmamamız gerektiğini belirtmek isterim.

Dördüncü şiirin temi de, dönemin her yerde bütün çıplaklığı ve acımasızlığı ile hissedilen yoksulluk temidir. Savaşın yıktığı ve açlığın kol gezdiği tüm Anadolu'da gözlemlenecek bir durumdur bu. Öksüz, yetim Anadolu çocukları...

Şairin durumuna üzülmeye hatta hayat şartlarına gıpta ettiği tek kız "Çoban Kızı"dır. Şaire göre memleketin tek sadetli çocuğu da odur. Çoban kızı, şehrin acımasız hayatından uzak ve tabiatın koynunda hürdür.

Savaş sonrası Anadolu'sunun acımasız hayat şartlarını yansıtmalarının yanında bu şiirler, yukarıda da belirttiğimiz gibi (kır hayatı, çoban şiirleri) devrin Batı Edebiyatının modası bir şiir akımıdır. Edip Ali'nin Fransız dil ve edebiyatı alanında tahsil görmüş olması bu türden şiirler kaleme almasında etkili olsa gerektir. Aşağıda, Niğde'de eski harflerle basılan ilk kitaplardan biri olması muhtemel "Beş Kızlar" adlı kitabın içerisinde yer alan şiirler Latin harflerine aktarılmıştır.

Muhacir Kızı

Mini mini, topak başlı, sarışın
Sevimli bir çocuk gördüm yolumda
Fakat mahzun bakışında pejmürde
Meyus nuru parlıyordu güneşin

-Niçin böyle ağlıyorsun ey bedbaht?
Koklanmaya yaratılan bir gonca
Açılmadan okşanmadan kurursa
Yüz çevirir bizden eder çok nefret!

-Bırak beni varsın gözüm yaşarsın
-Anan baban var mı kimsin sen kızım?
-Bir kimsesiz muhacirim, öksüzüm
-Gel benimle rahat, mesut yaşarsın

Bir sarayda geçir artık ömrünü
Bahçesinde eğlenirsin rengârenk
Çiçekler var, meyve, su, kuş, kelebek
-Bir zevk duymam o yerlerden efendim.

-Arzun var mı ister misin pek süslü
Bir çift potin, mendil, çorap, eldiven
Entariler mor kadife, ipekten?
Altun yüzük, elmas küpe, top inci,

İster misin kukla bebek, dolsun mu,
Altun, gümüş paralarla her yerin?
-Lüzumu yok bana böyle şeylerin
-Ne istersin ya melek?

-Yurdumu!..

Konya: 27 Ağustos 921

(*)Bu şiir Yunan istilasında Afyonkarahisar'lı bir muhacir kızı için yazılmış ve kahraman ordumuza ithaf edilmişdi"

Şehid Kızı

Bürünerek yeis ve matem bezine
Boynu bükük, benzi uçuk, yalın ayak
Bir fakir kız bütün gün el açarak
Şefkat! Diyor insana gözyaşıyla...

Bu dünyada ona ancak kalmışsa
Bir şehidin hazin yâdı kan, mezar!
Yürüdükçe, yaşadıkça mırıldar
Gizli, gizli matemî bir neşide!

-Süslü, sıcak odalarda kışın her
Şeyden bir zevk bulup hayat sürenler
Camlarından sessiz uğultuyu dinlerken
Kahr saçan fırtınadan, tipiden
Kapınızda yüzü allı yetim kız
Titirirse âh metruk, sefil, bakımsız!
Babasının aziz ruhu darılır
Ağlatmayın zavallıyı günahtır! ..

Niğde, Tepeviran, Kanun-ı evvel- 921

Hizmetçi Kız

Gerçi Allah insanları evvelce
Tabiatta hür, müsavi yaratmış
Yoksulluğun zalim eli bir hiçe
Bu kanunu almış, yırtmış ve atmış ...

Düşündükçe şehirde bir köy kızı
Yüreğimde hissederim bin sızı!
Çünkü o pek zavallıdır bitaptır
Hayat ona işkencedir, azaptır
Bebek, mutfak, çarşı, çeşme, çamaşır
Gece, gündüz durmaksızın çalışır
Ne bir iyi yemek, meyve, ne çerez
Gel sen de kız dadımıza bak demez
Gözü görür, göz hakkını alarak
Döner ve der midesine sen dur bak!
Evde bir şey kırılrsa her ne gibi
Hizmetçi kız mutlaka suç sahibi!

Bayram günü süslü zarif çocuklar
Oynarken bu oyuncağa değerse
Hizmetinden az geç gelse takdir var
"Mesut çocuk!.." yabancısıdır bu sese

Eğlence ona günah, yasaktır
Bir bol olan zulüm, kahır, dayaktır!
Mangal, soba etrafında durmaz ya
Kedi kadar mevkii yok odada!
Ona artık hiç geliyor meşakkat
Razı kahra ve siteme hep ...fakat,
Büyüdükçe başa ağır yük olur.
Bahtı kara kapı kapı kovulur! ..
Zaruretin eşliğinde sefil, aç
Sürüklenir durursa; son ihtiyaç
Onu bir gün uçuruma fırlatır
Atarsa âh!.. ne hazindir, acıdır?!

Niğde, Tepeviran: 2- Haziran 923

Dilenci Kız

Siyah, yırtık paçavralar içinde
Zayıf, sıksa bacakları görünen
Yedi sekiz yaşında şu kızcağız
Neye ağlar böyle sessiz, sadasız?

O bir dilim ekmek için dolaşır
Katı akan bir değerli ruh taşır
Ne kulübe ne ot minder yeri yok
Gecelerin sükûnunda bir soğuk
Taş üstünde uyur kalır, kaybolur
Bu Allahın sakladığı Nur!..
Çok zaman var unutmuştur, belki de
Hiç bilmiyor anne nedir baba ne?
İşitmemiş nasıl bir şey şefkat, aşk:
Yavrum, kuzum, iki gözüm, al sev bak!
Her gün fani muhitinden müşteki,
Sokaklarda bir kanatsız kuş gibi
Sürünüyor bu zavallı metruke,
Lâkayd, hissiz nazarların önünde

Bir çift mavi yıldız gibi parlayan
Gözlerinde sönmeyen bir şule var,
Diyor ki: pek yazık olur ilkbahar
İncinmesin kurtar beni çamurdan!..

Nevşehir: 31 Haziran 924

Çoban Kızı

Çoban kızı, ey güzel kır çiçeği!
Gönlünde bir taze, bâkir neşe var,
Pâk alnında masum aşkın samimi
Pembe nuru gizli gizli parıldar!

Kuzuların her kayıttan azade,
Saf su akan derelerin koynunda,
Yeşil otlu yamaçlarda otlarken
Tabiatın Ağuşunda her gün sesin
Ey sevimli üryan ruhlu misafir!
Onlar kadar tatlı, munis, sakın bir
Ömür sürüp saadeti tadarsın
Başka bir zevk, başka dert yok senin'çin
Şehirlerin sisli, boğuk, ezici
Hayatına bigâne kal sen bacı!
Dağ başında bir kar gibi saf, temiz
Yaşadıkça sana gıpta ederiz! .

Nevşehir, Nar 15 Ağustos 924

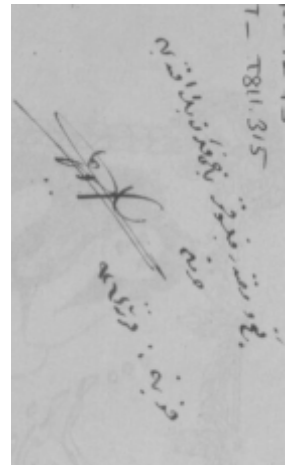
Resimler:

İbnü'l Mümtaz : Edib Âli

Kitabın Kapak Resmi

El Yazısı ve İmzası

Niğde Lisesi Öğretmenleri ve Öğrencileri

* Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr.

1- www.afyonturkeli.com/kose-yazarlari/edip-ali-baki.htm

2- Edip, Ali, Beş Kızlar, İş Ocağı matbaası, Niğde, 1924.

3- tr.wikipedia.org/wiki/Haluk_Nur_Baki

4- <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=4610>

5- <https://books.google.com.tr/books?isbn=6054770756>

6- www.afyonturkeli.com/kose-yazarlari/edip-ali-baki.htm

İsmail Özmel Ve Eserleri Üzerine Bazı Düşünceler

Abdülkadir GÜLER

İsmail Özmel sanat ve kültür dergilerinde yazdığı, şiir, deneme ve tarihi makaleleriyle tanıdığım bir hukukçu ve şair ve yazar dolu dolu bir kültür adamıdır. Onunla dostluğumuz 40 yılı geçer. Çoğu zaman şiir ve yazılarımızla aynı dergilerin sanat, kültür sayfalarında yan yana at koştururuz. Menfaate dayanmayan bir dostluğumuz vardır. Bir ara Yeni Söke gazetesinin sanat ,kültür sayfasını yönettiğim günlerde (1999) aynı sayfamda ara sıra şiirlerini de alır yayımlıyordum. 1999 yazında bana “ Her Mevsim Bahar “ adını taşıyan bir şiir kitabını göndermişlerdi. 14. 8.1999 tarihli Yeni Söke’de İsmail Özmel için şunları yazmışım, o günlerin anısına bir cümleyi sizlerle paylaşmak istiyorum: İsmail Özmel’i yaklaşık otuz yıldır (şimdi 45 yıl oldu) sanat ve kültür dergilerinde yazdığı şiir, deneme yazılarıyla tanıyorum. İsmail Özmel aynı zamanda bir hukukçu ve avukattır. Halen Niğde’de mesleğini sürdürüyor. ..İsmail Özmel’in Her Mevsim Bahar (şiirler) 1995. Özellikle Türkçe konusunda güzel ve yerinde yazılmış deneme ve özlü makaleler kaleme almıştır” diye yazmışım.

Nerden nereye? İnsanoğlu kanatsız bir kuştur. 2008 yılında 16. Uluslararası Hazar Şiir Akşamlarında bir araya geldik ve kucaklaştık. Ondan sonra bir iki etkinlikte yine yan yana geldik. Dostluğumuz hala devam ediyor.

İsmail ÖZMEL, sanatımıza ve kültürümüze ve de şiirimize sevdalı bir insandır. On yıldan bu yana Niğde’de kendi kıt imkânlarıyla Akpınar Sanat ve Edebiyat dergisini çıkarıyor. Şu andaki Akpınar Dergisi sayı 55 (Ocak – Şubat 2015) sayıya ulaşmıştır. Derginin ilk sayısından bu yana devamlı bana geliyor. Onları ciltleyip, kitaplığımda saklıyorum. Hepsi birer kültür hazinesidir. Bunlar ilerisi için çocuklarıma ve torunlarıma bırakılacak en büyük mirastır bence. Sağ olsunlar ara, sıra şiir ve yazılarıma da yer veriyorlar. Sırası gelmişken sıcak ilgilerinden dolayı teşekkürlerimi sunmak istiyordum. Aslında bu yazım İsmail Özmel için geç kalınmış geç yazılmış bir yazıdır. Aslında Sayın Özmel’in böyle kırık, dökük bir yazıya da gereksinimi (ihtiyacı) da yoktur.

Ben şahsen İsmail Özmel ‘in şiirlerinden ötürü daha yakından tanıyorum. Kimi zaman heceli, kafiyeli, kimi zamanda serbest yazıyor. Hece ölçülü, kafileli ve daha çok serbest yazıyor. Aslında içinden geldiği gibi yazıyor. Dizelerinde kirli ve aşınmış sözcükler, çalı, çırpı bulamazsınız. “ Mevsim Bahar “ başlıklı şiirinde çocuklara ve çiçeklere göndermeler yaparak şunları yazıyor:

Mademki mevsim bahar
Bana çiçekleri verin çocuklar
Bana çiçek getirin
Mademki mevsim bahar.

Mademki mevsim bahar
 Yeşeren otlar, ısınan toprak
 Buğu buğu bereket
 Cemre cemre can
 Damarlarımda coşan kan
 Bir zevk bir tazelik
 Bahar gençlik, bahar heyecan. (1)

İ. Özmel" Mevsim Bahar" derken kuşları, ağaçları, yeşil bahçeleri, ısınan toprağı, baharın müjdesini veren cemreleri unuttur mu? İşte baharın bir cemre, bir heyecan, ısınan toprak, bir gençlik ve hatta uçurtmalarıyla evreni süsleyen çocukları düşünüyor bu şiirinde...

Her şairin şiir konusunda ayrı bir görüşü vardır. İsmail Özmel'le yapılan bir söyleşide şiirimiz hakkında görüşlerini şu şekilde dile getiriyor:

" Şiir çok renkli ve çok boyutlu bir kavramdır. Onu kitaplarımda kısacık bir zamanın uzun süren sarkışıdır. Gerçek şiir bir ifade zirvesi ve duyguların, hayallerin fırtınalı tepesidir. Yine şiir bazen bir çile, bazen bir mutluluk zirvesidir. Dünyanın renklerine el sallamış bir rint, bir ruh adamıdır. Şair ise kelimelerle nefes alan, mısralarla yaşayan, dile kendini adanmış bir gönüllüdür. Ücreti tatmin ve takdirdir. (2)

"Şiir kısacık bir zamanın uzun süren sarkışıdır, şeklinde tarif ediyorum. Tarihini, coğrafyasını, eserlerini ve değerlerini bilmeden, insanların tanımadan ve sevmeden onun duygular, inançlar ve özelemler dünyasına girmeden kalıcı şiiri yakalamak mümkün değildir. Şiiri anlamak ve anlatmak için, önce onun ne olmadığına bakmalıyız." İsmail Özmel bunları söyledikten sonra bir başka konuşmasında şunları da eklemeyi edemiyor' Şiir duyguların ve fikirlerin doyum noktasında, sağanak sağanak yağmur gibi, mısraların hücumuna maruz kalan, bu yağmuru kalem ve kâğıda mısra oluklarına akıtan, hezeyanı önleyen insandır. Büyük ve yüksek duyguların, derin fikirlerin meydana getirdiği titreşim, dilin en yüksek seviyede kullanılması bizi şiirle yüz yüze getirir" diyor...(3)

Geçen Ocak- Şubat ayında Akpınar'la birlikte bana ulaşan yeni bir kitabı daha bana ulaştı. " Yansımalar – Bir Yol Hikâyesi / Eflatun Sordu" kitabı kitaplığımıza merhaba dedi. Özellikle İsmail Özmel Beye burada beni unutmadığı için öncelikle teşekkürlerimi sunuyorum. Kitabın baskısı, kapak kompozisyonu ve dizgisi ustaca hazırlanmıştır. 106 sayfa olup İstanbul'da Roza Yayınları arasında çıkmıştır. Bu kitapta İsmail Özmel denemelerini, makalelerini tertemiz akçı ve duru bir Türkçe ile kendine özgü düşünce ve felsefesini oluşturan değişik makaleleriyle tertemiz bir eser ortaya koymuşlardır. Kitabından dikkatlerimi çeken bazı konu başlıklarını vermek istiyorum: SUNUŞ yazısı Nazım H. Polat tarafından kaleme alınmıştır. Nazım H. Polat İsmail Özmel için Sunuş yazısında: İsmail Özmel'in özelliklerini üç noktada topluyor: a- Çalışkanlığı, b – Geniş kültürü, c- Hoşgörülü ve mütevazı tavrı" şeklinde özetlemeye çaba gösteriyor. Kitapta yer alan bazı yazı başlıklarını alıyorum: Felsefenin kaderi(9), Felsefenin Mağduriyeti (10), Aklın sınırları (14), Eflatun sordu: Yaşlanmak Her şeyin sonu mu? (13), Emekliler Derneği(24), Zaman Onu İyi Kullananları Asla Mahcup Etmez (32), Yaşlılık Bir Felaket Değildir (34), Uyumsuz Aileler ve Onların Çocukları

(36), Ne Zaman Evlenmeli,(37) Çok Kültürcülük, Az Gelişmiş Beyinler (39), Eş Seçmek Kolay mı? (42), Önce Öğretmenlerden Başlamak Gerek (43), Konuşulanların Ne kadarı Gerçek(44), Aklın Bilgili Bir Şekilde Kullanılması(46), Kuyunun Derinliği Ağzından Belli Olur (48), Mesafeyle Sevgi Arasında Bir İlgi Kurabilir mi?(49), Baba Evini Ziyaret(50), Kitap Seçmek ve Kitap Okumak (55), Kitap Nasıl Okunur (56),Tarih Ne İçin Öğrenilir? (57), Şiirler, Yazılar Neden Yalın Kat? (63),Marifet Daha Seyyar Satıcıların Tezgâhına Düşmedi (66) Mutluluğun Anahtarı (83), Her Şeyde Ölçü (85),Düşün, Dürüst Ol, Çalış, Yalnız Değilsin (89), Ütopyü, Akıl, İlim (98), Mutlu Olmak İçin İyilik Yapınız (91). Düşünmek Sanatı (92),Laiklik Evrensel Bir Huzur Kaynağı (95) ve Baba Evini Ziyaret (102) seçtiğimiz düşündürücü ve okumaya değer sadece başlıklardan bazılarıdır....

İsmail Özmel'in bu "YASIMALARI'dan bazı örnekler vermeyi çok isterdim. Lakin yazım sınırlarını aştı. Okuma konusunda bazı düşüncelerine bir iki alıntıyla örnek vermek isterim:

" Titiz bir birikimle bir gayretle yazılmış bir esere bir okumada nüfuz etmek kolay değildir. Tabii ki bu kitaptan kitaba, okuyucudan okuyucuya değişen bir durumdur. Eser, bir araştırmaya malzeme bulmak gayesi ile okunuyorsa, kitabın hüviyetini yazarak(yazarı, kitabın adı, yayın evi, yılı ve yayınlandığı şehir adı) sayfasını belirterek not alması ve çalışmasında, kaynak göstererek faydalanmasını mümkün kılacak bir dikkatle okunmalıdır. Düz okuyucu eğer kitap kendisine ait ise beğendiği cümlelerin altını kurşun kalemle çizebilmeli. Bir zaman sonra kitaba tekrar dönmek gerekirse ilginç bir değerlendirmeyi yapmaya da fırsat bulabilir. İlk okuyuşta dikkatini çekmeyen başka cümlelerin de en az eski çizdikleri kadar değerli olduğunu ve nedense birinci okumada dikkatini çekmediğini görür. İşte bu okuma daha verimlidir ve istenen maksat bu sefer daha da belirgin hale gelmiş olur. Böyle sistemli bir okuma imkânı bulanları kutlamak gerekir" diyor. (s.56). Sayın Özmel YANSIMALAR adlı eseri okunmalıdır. İnsanın varoluşu felsefesini, insanın yaşama dünyası, insanın ömrü, hayatta sağlıklı kalma olgusu ve mutluluğun sırları konusunda bilgiler öneriyor. Daha dorusu insanın bu evrende mutlu bir yaşamın serüvenini açık ve yalın bir Türkçe ile sergilemeye çalışıyor. Bu verimli ve öğretici çalışmalarından dolayı gönülden kutluyorum. Sayın İsmail Özmel'in bu sanatsal ve kültürel çalışmalarından dolayı birçok ödülü vardır, ayrıca hayatı ve eserleri konusunda Üniversite öğrencileri tarafından tez konusu olmuştur. Bunlardan hepsinden önemli İsmail Özmel vatanperver, tarihi, milletini ve dünden bu yana kültürümüze sevdalı bir insandır. Daha Türkçesi adam gibi adamdır... Şiir ve yazılarında yıkıcı asla değil, eserleri incelendiğinde iklim coğrafyasının sıcaklığı ve çağlayan bir ırmak gibi etrafa berrak sular verdiği görülecektir.

Değerli hukukçu şair ve yazar İsmail Özmel, 18 Aralık 1933 Niğde doğumludur. A.Ü. Hukuk Fakültesi mezunudur(1959).İLESAM ve Türkiye Yazarlar Birliği Üyesidir. Sanat ve kültür çalışmalarını, şiir ve denemeleri Milli Işık, Boğaziçi, Yesevi, Türk Edebiyatı, Filiz, Kayseri Erciyes gibi Kültür ve Sanat Dergileri, Tercüman, Son Havadis, Kayseri Hâkimiyet, Ankara Başkent, Hür Anadolu gibi gazetelerde yazılarıyla göründü. Halen Niğde'de ikamet ediyor. On yıldan bu yana Akpınar Dergisini çıkarıyor ve Türk kültürüne ve edebiyatına hizmet ediyor. Önemli eserlerinden bazıları: ŞİİR: Bir Daha Yaşamak (1969), Zaman Kuşun Kanadında (1984),Çağır da

Geleyim Güzel İstanbul (1986), Her Mevsim Bahar (1995),Türkçenin Rüzgarında (2004), İsmail Özmel'in Bütün Şiirleri (2006), BİYOGRAFİ: Adana Halk Şairi Sadık Çavuş (1969),Dünden Bugüne Niğdeli Şairler ve Yazarlar (1.Cilt 1990, 2.cilt 2001, üç cilt bir arada 2009. DENEME- İNCELEME: Özdeyişler(1970), Türk Musikisi ve Kültürümüz (1988),Dil ve Edebiyat Yazıları (1997),Kültür ve Tarih Sohbetleri (1999), Bindallı Yazılar(2007), 55 Soruda Düşünen İnsan(2012), Sihirli Zaman (2006) gibi değerli kitapları Türk edebiyatına kazandırmıştır.

SONUÇ:

İsmail Özmel bir hukukçu şair ve yazar olarak zamanını yararlı olarak geçirmiştir. Bir kenara çekilip kimileri gibi zamanını boşa harcamamış, içinde yaşadığı memleketine ve vatanına yarınlar kalıcı eserler hazırlamıştır. Zamanı yararlı ve erdemli olarak geçirmiş ve hala yararlı olmaya çaba sarf etmektedir.

Niğde Belediye Başkanlığına bir ricam olacak: Türk kültürüne bütün maddi ve manevi varlığıyla hizmet eden, Niğde'nin adını, kültürünü, yurt içinden yurt dışına kadar onurla taşıyan dürüst bir insan ve sanatçı olan Sayın İsmail Özmel'in adının bir caddeye, bir sokağa verilmesini öneriyorum. Sayın ÖZMEL bunu yaşarken görmelidir. İki yıl önce sanat ve edebiyat dünyasında 50. Yılı kutlandı. 75. Sanat kutlamasında birlikte olmayı diliyorum. Tebriklerimi ve saygılarımı sunuyorum.

1- İsmail Özmel, Her Mevsim Bahar / Şiirler-1995

2- İsmail Özmel, Kültür ve Tarih sohbetleri, H. Aslanla Yapılan bir konuşma, 2.Baskı, Salkım Söğüt Yayınları 2011,Sayfa:122,

3- .a.g.e. Sayfa:162.

Varlık Nedeni

Murat ALP

Çorak toprakların susuz kaynakların
Hayata gelmesinde hep siz varsınız.
Bilgide nakışa muhtaç insanlığın
İşlenmiş kiliminde hep siz varsınız.

Yetiyecek nesiller olur eserin
Doğudan batıya ulaşmalı elin
Daha da gür çıkacak cılız seslerin
Söylediği türkü de hep siz varsınız.

Ey Kuş

İsmail ÖZMEL

Ey kuş! Sesini bırakıp gitme
Gözlerim seni görmekle mutlu.
Beraber olmak ister bu bahçe
Bu gönül bil ki seninle mutlu.

Şehrengiz

Murat SOYAK

bozkırın ortasında
tenha bir alıc
sırtını dağa vermiş
ırmağa komşu
denize irak

bir türkü eşliğinde
gönül yolculuğu
yakınlığın içli sesi
yeniden aşk ile
gül aydınlığı bahar

şimdi başı dumanlı
it ulutmaz dağı
yücesine çıkmak ister
nerede Anka Kuşu
nerede Akpınar

yaz diyorsun
kolay mı sanırsın
bedel ister yaz
güneşe nazır
el emeği, alın teri

Sarıova'ya doğru
söğüt dalından bir at
koşuyor çocuk
pür neşe, ter içinde
sonsuzu arar gibi

güzün halleri başka
kırgın, solgun yapraklar
sessiz Kayaardı
sensiz Kırbagları
hüzün çıkagelir

ufkumuzda Alâeddin
maveradan seslenir
Sungurbey'e varınca
söz sözü açar da
hakikat dile gelir

ah Niğde'nin kışları
evvel zaman kar altında
çocukluğum saklıdır
çığır açan bir yürüyüş
insan sıcaklığı taşır

Yağmurdan Önce

Mehmet BAŞ

Yalnızlığımı bir gören olmuş
Bunun için kalabalıklara dalmışım
Bunun için dağlanmış yaralarım
Ağlamış ağlamışım

Kaybolduğum yerde bulunur muyum?
Bulunur muyum gözlerin içinde
Bir gecede ağarmış saçlarım
Ağarmış yârin göçünde

Ne zaman güzel bir çiçek görsem
Bana bakan bir Leyla'yı görüyorum
Sonrada Leyla'nın toprağına kapanıp
Kapkara saçlarını örüyorum

Ey beni dağlardan dağlara atan
Mahşer benizli kara rüzgârlar
Ne zaman yâri düşünsem
Kalbime yine yağmurlar yağar

Bir Yazar, Bir Kitap

Hilmi Ziya Ülken, “ Türk Tefekkür Tarihi”

Mine ÇORAL

Prof.Dr. HİLMİ ZİYA ÜLKEN, 3 Ekim 1901’de İstanbul’da doğdu. Türk düşünce yaşamında ve bir felsefe geleneğinin oluşmasında büyük etkisi olmuş felsefeci, sosyolog. İstanbul Sultanisi’ni (bugün İstanbul Lisesi) (1918) ve Mekteb-i Mülkiye’yi (bugün A.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi) bitirdi (1921). Aynı yıl Darülfünun-ı Osmanî (bugün İstanbul Üniversitesi) Edebiyat Fakültesi Beşeri Coğrafya Kürsüsü’ne asistan oldu. Aynı Fakültede felsefe tarihi, sosyoloji öğrenimi gördü.1933’e değin sosyoloji, felsefe, tarih ve coğrafya öğretmenliği yaptı. Umumi İctimaiyat (1931), Türk Tefekkür Tarihi (1932-33, 2 cilt) adlı kitapları yayınladıktan sonra uzmanlık eğitimi için Almanya’ya gitti (1934).Türkiye’ye döndükten sonra İ.Ü. Edebiyat Fakültesi’nde Türk Tefekkür Tarihi Kürsüsü’ne doçent olarak atandı (1935)

1944 yılında profesör, 1957 yılında ordinaryüs profesör oldu.

1973’te A.Ü. İlahiyat Fakültesi’nden emekli oldu.

Hilmi Ziya Ülken, 1938-43 yılları arasında İnsan dergisi yayımladı ve Edebiyat Fakültesi Sosyoloji dergisini yönetti.

Türk düşünce tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla sosyal bilimlere önemli katkılar sağlamış olan Ülken 5 Haziran 1974’te İstanbul’da öldü.

Başlıca yapıtları: Umumi İctimaiyat (1931),Aşk Ahlakı (1931), Türk Tefekkür Tarihi (1933-34),İnsani Vatanperverlik (1933), Türk Filozofları Antolojisi (1935), Türk Mistizmini Tetkike Giriş (1935), İctimai Doktrinler Tarihi (1940), Ziya Gökalp (1942),Dini Sosyoloji (1943),Şeytanla Konuşmalar (1943), İslam Düşüncesi (1946),Ahlak (1946), Millet ve Tarih Şuuru (1948), Sosyolojinin Problemleri (1953),Veraset ve Cemiyet (1957),Tarihi Maddeciliğe Reddiye (1958),Türkiye Çağdaş Düşünce Tarihi (1966), İslam Felsefesi (1969) ve Varlık ve Oluş (1969) gibi sosyoloji ve felsefe alanındaki çalışmalarının yanı sıra Posta Yolu (1941) ve Yarım Adam (1942) adlı iki roman bulunmaktadır.

(Biyografi “ Türk Tefekkür Tarihi “kitabından alıntıdır.)

TÜRK TEFEKKÜR TARİHİ, Yapı ve Kredi Yayınları 4.baskı İstanbul, Şubat 2009, Hilmi Ziya Ülken, Türk Tefekkür Tarihi’ni, Galatasaray Lisesi’nde felsefe öğretmenini olarak çalışırken kaleme almıştır. Eserin ilk basımı 1933-34’te iki cilt olarak, Galatasaray Talebe Cemiyeti tarafından yapılmıştır. Bu kitabın üçüncü cildi olarak tasarlanan Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi ise 1966’da yayınlanmıştır.

Hilmi Ziya Ülken kitabın başlangıç kısmında, tefekkür tarihini şöyle tanımlıyor;

“Tefekkür tarihi, medeniyet tarihinin en mühim kısmını teşkil eder. O adeta, medeniyetin şuuru demek olduğu için bütün medeniyet tarihinin zübdesi ve ruhudur. Bir taraftan ilim olmak itibariyle teknik medeniyetin tarihine, bir taraftan da

felsefe olmak itibariyle bütün medeni hayata aittir. Fakat o yalnızca ilim ve felsefeden de ibaret değildir. O derece ki, ilim ve felsefe tarihleri, tefekkür tarihinin birer parçasıdır.”

Tefekkür tarihinin kuşattığı konuları ise üç zümrede inceliyor.

Birincisi, Hiçbir muayyen şahsiyetin eseri olmayıp, bütün cemiyete ait olan kollektif tefekkür. Cosmogonie (âlemin yaratılışı hakkındaki dini akide), theogonie (ilahların yaratılışı hakkındaki dini akide), mythologie (ustureler ve efsaneler), nihayet sagesse(hikmet) bu zümreye girer.

İkincisi, cemiyet içinde doğmuş olmakla beraber bütün cemiyete değil, fakat muayyen bazı şahıslara ait olan ve onlar tarafından yaratılan fikirlerdir ki, bunlara “ şahsi tefekkür” diyebiliriz. Felsefe, mysticisme (tasavvuf, sırrılık) edebiyat (fikir sanatı) bu zümreye girer.

Üçüncüsü, yine içtimai faaliyetin neticesi doğmuş ve tekamül etmiş olmakla beraber, her adımında mutlaka yine bazı şahsiyetlerin emeği ile terakki eden, fakat mahsulü itibariyle gayri şahsi ve afaki(objectif) olan tefekkürdür ki buna “ technique tefekkür” diyebiliriz. İlim (science), iktisat (economie) ve idare (administration) kaideleri bu zümreye girer.

Eserin amacını ise şöyle özetliyor, yine aynı bölümün sonunda,

“Türk Tefekkür Tarihi’nin takip ettiği gaye, mütebahhirane ve tahlilci bir eser olmak değil, fakat Türk tarihinin fikri karakterini meydan çıkarmak ve bu günkü Türk tefekkürünün hangi istikamette inkişaf istidadında olduğunu araştırmaktır.”

Hilmi Ziya Ülken Türk tefekkür tarihini üç döneme ayırıyor.

- 1- Payen Türk Tefekkürü
- 2- İslami Türk Tefekkürü
- 3- Modern Türk Tefekkürü

Elimizdeki kitap Türk tefekkür tarihinin ilk iki dönemini incelemektedir.

Hilmi Ziya Ülken, Türk tefekkür tarihine hâkim ruhu ve kitap içeriğinde yapılan tahlillerin ortaya çıkardığı genel karakteristiği, şöyle sıralamaktadır.

1-) Türk Tefekkürü realisttir. O ne Hintliler gibi nefsin içine kapanmış mistik görüşlü bir millettir. Ne de Eski Yunaniler gibi tabiat ve “nizam-ı âlem” e esir olmuş kaderci bir ırktır.

2-) Türk Tefekkürü nazariye ve ameliye arasında daima sıkı bir irtibat bulmaya elverişlidir. Onda ameli olmayan ve sırf bir zekâ oyunu olarak kalan “muakale”ler yapmak zevki yoktur.

3-)Türk tefekkürü fikirler ve mefhumları basitleştirmek, vazıh ve anlaşılabilir hale koymak; ona en rasyonel ve kolay şeklini vermeye müsaittir. Yani o tasavvufta bile rationaliste’dir.

4-) Türk tefekkürü hadscidir. Yani o vakalarla temasında onlardan kendi

aksiyonu için ani ve seri neticeler çıkarmaya muktedirdir. Muhtelif medeniyetlere süratli intibak kabiliyeti bunun eseridir.

“Şüphe yok ki tarihi tekâmül hattı üzerinde bu esaslardan ayrılan tiplere tesadüf edilebilir. Fakat onlar umumi bir karakteri tesbit etmemize mani olamaz.” Diye devam ediyor Türk düşüncesinin genel karakterini açıklarken. (sf.18-19)

Kollektif Tefekkür, Türk Kozmogonisi bölümünde;

“Türk kozmogonisinde dikkat edilecek bir nokta da kadının yaratılışıdır. Sami Kozmogonilerinde Havva, Âdem’in kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Yani ayrı bir varlık, başı başına bir yaratılış olmayıp ondan ayrılmış bir parçadır. Hâlbuki Türk kozmogonisinde kadın (hatun) kişinin bir parçası değildir. O Karahan tarafından ayrıca yaratılmış olup Yer Hatun ismiyle Yerlik Han’a muadil bir kuvvet teşkil eder. Kozmogoninin bu hususi vasfı Türk ailesinin Peder-şahi değil, fakat pederi bir esasa göre kurulmuş olduğunu gösteriyor.” İfadeleri ile Türk düşüncesinde kadın ve aile yaşamına ilişkin önemli bir tespitte bulunuyor. (sf.33-34)

Yazar, Türk Hikmetini anlattığı bölümde, hikmeti şöyle tanımlamaktadır;

“Hikmet, kolektif tefekkürün en yüksek eseridir. Çünkü bir milletin dehası, orada bütün sıhrî ve muhayyilevi unsurlarından sıyrılarak tamamıyla akli bir hale gelmiştir. Kollektif tefekkürün “ hikmet “ haline gelmesi, onun artık kendine mahsus bir felsefe, bir dünya görüşü yaratabileceğini, rasyonel kıymeti kazandığını ifade eder. Her hikmet bir milletin ırkı seciyesi tarafından meydana getirilmiş olan fakat üzerinde hiçbir şahsın ayrıca hissesi olmayan ameli bir felsefedir.”

“Tarihin muhtelif devirlerinde fikir sahasında derin izler bırakmış olan birçok medeniyetler hikmet yaratamamışlardır. Bunun sebebini iki noktada toplayabiliriz. Birincisi, o medeniyetlerde ferdiyetlerin fazla inkişafıdır. Filhakika bu halde, kolektif tefekkür pek çok hususi görüşlere ayrılır. İkincisi, onların mistik tefekkürü muhafaza etmeleridir. Bu suretle de ameli ve rasyonel bir dünya görüşü teessüs edemez.

Medeniyet tarihinde iki eski milletin kendilerine mahsus ve bariz karakterlere malik birer hikmet yarattıkları görülüyor: Bunlar da eski Yunan ve İran hikmetleridir.

Tarihin en eski milletleri arasında, kendine mahsus “hikmet” yaratmış olan birisi daha vardır. O da Türk milletidir. Çin’den Avrupa içlerine kadar bütün ülkelere girerek onlara kendinden bir şeyler katan ve kendine onlardan birçok şey alan bir millet, şahsi fikir mahsulleri ve felsefe yaratmaya kalkmazdan çok evvel ma’şeri kolektif bir rüşd kazanmıştı. İşte Türk hikmeti bu rüşdün ve eserin ifadesidir.

“Yunan hikmeti kaderci fataliste’dir. O, insanın mukadder bir tabiat nizamı elinde oyuncak olduğuna; insan iradesiyle bu nizama hiçbir şey katıp eksiltmeyeceğine kanidir... İnsanın fazileti bu mukadder nizama uygun yaşamaktır.” (sf.46-47)

“İran hikmeti bilakis insaniyetçidir (hümaniste). O insanı âlemin merkezi ve bütün eşyanın mana ve gayesi olarak telakki eder. Varlığın “hikmet-i vücud” u insandır. İnsanın kaderi tabiat ve eşyanın üstünde olup, ona “istikamet” ve kıymet verir. Zerdüş, Zend-Avesta’da bize insanın hayırla şer arasındaki mücadeleye sahne olan vicdanını ve insan iradesinin kâinat içindeki yüksek mevkiini gösterdiği gibi, İslam’dan sonraki İran edebiyatı da muhtelif şahsiyetleriyle bu hikmete numune teşkil eder.

“Görülüyor ki, Yunan ve İran hikmetleri birbirinin tamamıyla zıddı vasıflara

maliktir. Biri varlıkçı, diğeri insancıdır, biri millet ve sınıflar arasında sarsılmaz duvarlar kabul eder, diğeri bütün milli ve zührevi farkların üstünde insani birliğe inanır. Hâsılı biri kadercî diğeri ütöpişte'dir." (sf.48-49)

"Türk hikmetine göre âlemin nizamı iki zıt kuvvetin arasındaki ahenk ve imtizaçtan doğmuştur. İnsan bu mizacın mahsulüdür. İnsanların saadeti, dünya cennetleri ve millet arasındaki sulh, bu ahengin devamına bağlıdır. İçtimai mertebelerin birbirine "hürmeti, zümreler arasındaki uygunlukta yine aynı nizamın eseridir.(sf.52)

Türk hikmeti ne Yunan hikmeti gibi kadercî, ne İran hikmeti gibi hayalcidir. Ona mutlak bir isim vermek icap ederse diyebiliriz ki Türk hikmeti hakikatçı ve terakkicidir. Türk hikmetine göre, tabii nizamı devam ettirmek ve mesut olmak için bilgili, cesaretli, kanaatkâr olmak lazımdır."(sf.54)

Bugünün düşünce dünyasını anlayabilmek, onun çatışmalarını, çelişkilerini çözümleyebilmek için düşüncenin geçirdiği evrimi iyi okumak gerekmektedir.

Türk tefekkür tarihi düşüncenin zihin haritasını vermekte, membalarından, dinamik etkileşimlerinden, düşünceyi eviren insanlardan, kolektiften çağdaş düşünceye kadar gelen bir süreci gözler önüne sermektedir. Bu süreçte düşüncenin tekamülünde kilometre taşı olmuş, fikirleri çağımıza kadar uzanmış, Farabi, İbni Sina, Şahabettin Suhreverdi, Nizamülmülk, Yusuf Has Hacıp, Muhyiddin Arabi, Sadrettin Konevi, Necmettin Kübra, Mevlana gibi pek çok şahsiyetin düşünce tarihindeki yeri ve etkileri bu kitapta karşılaştırmalı olarak, fazla detaya inilmeden genel hatları , yazarın özgün yorumuyla verilmiştir. Kitapta ayrıca Türk Tasavvufu bölümü içinde Teşkilatçı Tasavvuf ,Büyük Tarikatların Oluşumu, Anarşik Tasavvuf Hareketleri ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Düşünce dünyasındaki yerimizi, günümüzün fikri platformunda tartışılan farklı düşünce yapılarını anlamak, düşüncenin istikameti konusunda bir görüşe ulaşmak istiyorsak, zihinsel yolculuğumuzda bu kitap mutlaka yanımızda olmalıdır.

İmbikten Geçen Hüzün

Mehmet Nuri Parmaksız

Gökkuşuğu muammâ, anahtar yağmur dolu.
Onu işlemiş ecdâd perçemi Anadolu.
Yûnus ile Mevlânâ sadece bir vâsıta,
Özde ölmek istersen kuralısın râbita.

Yağmur her gün yağıyor, yıldıza benzer yüzün.
Göğün bestesi belli güftesiyse fırtına.
Yokluk dediğin ne ki, imbikten geçen hüzün.
Acemi âşıkların ağır gelir sırtına!

Aşktan bahseden şiir gönlün gider hoşuna,
Aşk demini almışsa bekletme sen boşuna.
Kemâle ermek demek, o efsûnu çözmektir.
Doğum-ölüm arası saklı gerçekse tektir.

Güzel aslında birdir herkesin sözü farklı.
Çölün adı ızdırap serâbiysa vuslattır.
Denize özlem çeken o kum tanesi haklı,
Gece gündüz arası bilesin ki kat kattır!

Oğuzbaşaran'ın Denemeleri

R. Mithat YILMAZ

Bekir Oğuzbaşaran, Kayseri'nin verimli kalemlerinden. 10'u aşkın basılı eseri bulunduğunu biliyoruz. Kimi eserleri ikinci baskılarını yapmakta.

Oğuzbaşaran'a göre "yazmak; dil tarlasını kalemle sürmektir. Yazmak; sürülmüş toprağa düşünce tohumu ekmektir. Yazmak; içi, dışı dökmektir... Yazmak; kendinle, çevreyle, dünyayla, hayatla, ölümle hesaplaşmaktır. Yazmak; dünyayı yeni baştan kurmaktır."

Bekir Oğuzbaşaran'ın yazım izleğinde şiir, araştırma-inceleme, biyografi, deneme türlerinde eserler vardır. Elimizde onun "Bir Yaşama Biçimi Edebiyat"tan sonra ikinci deneme kitabı "Denemeyi Deneme" bulunmakta. 188 sayfadan oluşan kitap 2014 yılında Konya'da basılmış olup bir Romantik Kitap yayınıdır. Yazar, bir rubaisinde;

Biriktire biriktire yazıyorum

Sanki iğne ile kuyu kazıyorum

dediğine göre, yazmak eyleminde –şiir olsun, nesir olsun– sabırla hareket etmek, işi aceleye getirmemek gerektiğini vurguluyor.

Her şairin, yazarın bir yazma vakti, yazma tarzı vardır. Samipaşazade Sezaî'yle mülakatında Hikmet Feridun Es, bir sualine şöyle girizgâh yapar; "... ilk insanlara karanlık korku verirmiş, şimdi gece şairlere ilham veriyor." Bilirsiniz, çoğu şair gece, تنها vakitte yazmayı sever. Bekir Oğuzbaşaran, "Sabahı Yaşamak" başlıklı denemesinde ne der bakın;

"Bir yerde okumuştum: Her yazarın ve her insanın yazmaktan, düşünmekten, okumaktan en fazla verim aldığı eşref saatleri olur diye... Sizinkinin de sabah olabileceğini hiç düşündünüz mü?"

Biz, şunu düşündük daha çok; Oğuzbaşaran yazı ve şiirlerini ihtimal ki en çok sabahları yazan biri. Kurduğu soru cümlesiyle tüyo veriyor bize.

Bu kitaptaki denemeler boyunca en çok şunu fark edecektir okur; Oğuzbaşaran'ın üç şairi var: Mehmet Akif, Necip Fazıl, Arif Nihat.

Ama bu fakirin bu kitapta en beğendiği yazı, Yahya Kemal'le ilgili bir denemedir; "Kendi Gök Kubbe'mizin İnsanları." Başlıbaşına bir araştırma, inceleme çalışmasıdır bu yazı.

Yahya Kemal'i bu derece seven ve onun şiir kahramanlarını dahi önemseyen yazar ne var ki fakat onun öğrencisi Nihat Sami Banarlı'yı bir meseleden ötürü fena halede hırpalır. "Edebiyatta Peşin Hükümler" başlıklı bu eleştirisini okuduğunuzda siz de Denemeyi Deneme yazarına hak verirsiniz. Bir de var ki lakin bu yazı boyunca Banarlı'dan yapılan alıntılar daha net ve belirgin olarak gösterilmeliydi.

Kitaptaki kimi yazılar "gereksiz yere" kısa tutulmuş. İnsanın susuzluğunu gidermeden bitiveren bir avuç su gibi... Böylesi denemelerden biri, "Şiir ve Dua" başlıklı olanı. Bir an sandık ki yazar sözü Mustafa Özçelik'in güldestesi "Şairin Duası"na götürecekti ve oradan bize şiir gülleri koklatacak. Yine de bu yazıdan size

birkaç cümle aktarmadan geçmeye gönlümüz rıza vermedi:

“Duaya yaklaştığı oranda melekleşir şiir, ondan kaçıkça Mefisto’laşır. // Güzel şiir dua gibidir. İçten dua, şiirleşir. Dua, kafayla kalbin ikiyüzlülüğten kurtulmasından başka nedir ki?”

Yazarın 2011 basımlı “Bir Yaşama Biçimi Edebiyat” kitabında da bu kez “Dua ve Şiir” başlıklı bir yazısını okuruz. Daha dolgun-doyurucu bu yazısında Özçelik’in antolojisinden de bahseder ve bazı şairlerden dua-şiir örnekleri sunar.

Şiir, şayet bir iç arınması ve şairler “Allah dilencilerinin en güzeli” iseler dualar da “kafayla kalbin ikiyüzlülüğten kurtulmasından başka nedir ki?”

Peki ya deneme?

İskender Pala bir yazısında, “Önümüzdeki zamanlarda gençlerin hayalhanelerinde yankı bulacak yazıların deneme türü olacağını söyleyebilirim.” demişti.

Pala, denemenin istikbalini parlak gösteredursun, Hilmi Yavuz onun hâl-i pürmelâlinin çizer. Dikkat buyurun:

“Uzun bir süredir. Türkiye’de şiirin bir edebî tür olarak geriye itildiğinin, düzyazının, ama özellikle de roman ve hikâyenin öne çıktığının ya da çıkarıldığı farkında olduğumuz söylenebilir. Farkında olmadığımız, düzyazıya ait bir türün, deneme türünün, sanki birdenbire, edebiyat alanından çekildiği, deneme türü düzyazıdan neredeyse hiç söz edilmez olduğudur.”

Haklıdır Yavuz; hele de günümüzün sayılı deneme yazarlarından biri olması hasebiyle bu konuda söz söylemeye yetkindir. Deneme, şiirle hikâye arasında sıkışıp kalmış; hatta yitip kalmış bir türdür artık. Bekir Oğuzbaşaran, onun elinden tutmak istemişse; denemeyi gün ışığına çıkarmak dilemişse kutlanası bir iş yapmıştır.

Her ne kadar Oğuzbaşaran’ın, gerek “Bir Yaşama Biçimi Edebiyat”ta gerekse “Denemeyi Deneme” kitabında yazdıklarının bir kısmı –hatta birçoğu– denemeden ziyade bir araştırma, inceleme olsa dahi zevkle, lezzetle kendini okutuyor. “Akvaryum Edebiyatı” nevi eleştirel yazılarını da ibretle okuyor ve onay veriyorsunuz.

Değerli şair İsa Yar, “Saygıdeğer Bekir Hocama” diye başladığı mektubunun bir yerinde, “Oğuzbaşaran’dan en azından edeb dersi almışızdır. Bu böyle biline.” diyor.

Sayın Yar’dan müsaade isteyerek fazladan bir kelime tasarrufuyla noktalayalım yazımızı; “edeb ve edebiyat dersi” diyerek.

Başka türlü bilinmeye.

Diyarbakır, Mardin, Urfa, Urfa-siverek Ağızlarında Kullanılan Bir Enklitik Edatı “ma”

Doç.Dr. Sadi H. NAKİBOĞLU*

Bu üçüncü Bölümle yazı tamamlanmıştır.

(Birinci Bölüm 57. Sayıda, İkinci bölüm 58. sayıda yayınlandı)

“Tek başlarına bir nesneyi bir varlığı, bir kavramı karşılamayan ve anlamı olmayan ; ancak iki kavram arasındaki münasebeti belli eden ve isimlerden sonra gelebilen vasıta sözlerdir . Cümledeki görevi çoğu zaman zarf unsurunu meydana getirmektedir. Bazen de yer tamlayıcısı (dolaylı tümleç) görevini de yüklenir.

Edatlar dilin vazifeli, yardımcı kelimeleridir. Vazifesi isimlere ve fiillere yardımcı olmaktır. Vazifeleri bakımından isimlere benzer . İsim çekim ekleri gibi vazife görürler. Fakat ekleşmeden vazife görürler. Bazen istisna olarak “ile, göre, için “ gibi edatların ekleşme ve fonksiyon değiştirdikleri de görülür.”(Çatıkkaş, 2001:153).

“Tek başlarında kullanıldıklarında bir anlamı olmayan , daha çok isim veya isim soylu kelimelerden sonra gelerek bunların diğer kelimelerle ilişki kurmasını sağlayan ve buna bağlı olarak bir anlam kazanan kelimelerdir.”(Yakıcı, 2008:139).

“İlgeçler (Edatlar), tek başlarına anlamları olmayan; ancak bir cümleye girdiklerinde yada bir sözcüğe, sözcük öbeğine ulandıklarında sözcükler arasında çeşitli anlam ilgileri kuran ve kendi anlamları böylece beliren sözcüklerdir.

Bağlaçlar da tek başlarına anlamları olmayan sözcüklerdir. Dilimizdeki yapım ve çekim eklerinin de tek başına anlamları yoktur. Bağlaçlar, ilgeçler ve kimi ekler sözcükler arasında anlam ilgileri kurarlar.” (Demir, 2006 : 491).

“Edat is. (-a:tı)Ar. Edat dbl. Tek başına anlamı olmayan, sonuna geldiği sözle cümledeki diğer kelimeler arasında ilişki kuran kelime türü, ilgeç.”(TS.2005:599).

“Biçim ve kullanım özellikleri bakımından ele alındığında bu edatlara “enklitik edatları “ adını verebiliriz. Enklitik kelimesi İngilizce kökenli olup şu anlamlara gelmektedir : , en.clit.tic (enklit’ik) i . , s . , gram. Kendisinden önce gelen kelime ile birleşip bir kelime gibi okunan kelime, ekleme; s. Müstenit.”(Redhouse Sözlüğü, 2002:313).

“Pekiştirme Edatı; dahi, da, ki, bile kelimelerin, kelime gruplarının, cümlelerin sonlarına gelerek onları önceki veya sonraki kelimelere , kelime gruplarına ve cümlelere bağlayan ; bu bağlama görevleri yanında sonuna geldiği dil birliklerine dikkati çekme , kuvvetlendirme , belirtme işlevi de katan edatlardır.”(Korkmaz ,1992:122).

Sona Gelen Edatlar

“Bunlar kelimelerin unsurların sonuna gelerek onları önceki veya sonraki unsurlara bağlayan edatlardır. Aynı zamanda kuvvetlendirme fonksiyonları da vardır. Bu sebeple edatlara kuvvetlendirme edatları da denir .

Şunlardır: dahi, da(de), ise, ki, bile, değil(eskiden), kim ise isim fiilden alınmış, fakat edatlaşmıştır ben ise gibi bunu isim fiilinin ise çekimi ile karıştırmamak lazımdır. Mesela onun kullanılışı şöyledir; ben isem Edat ise ‘de şahıslık kalmamıştır.”(Ergin,1992:344).

“Enklitik edatları ise, kendisinden sonra geldikleri unsurun anlamını kuvvetlendiren, pekiştiren edatlardır. Bu edatların bir kısmı ekleşmiş veya ekleşme temayülü göstermektedir. Bundan dolayı bu edatlara enklitik edatları da denilmektedir.

Enklitik terimine karşılık araştırmacılar, Türkçede “ek-edat, kuvvetlendirme edatı, pekiştirme edatı, son çekim edatı, son takı, morfem” ve benzeri terimler kullanmışlardır. Biz bu terimi “ek-edat” anlamında kullandık.”(İpek ,2009:1200-1201).

“Pekiştirme enklitikleri, “pekiştirme” yanında “rica, istek, yalvarma, acıma, hayret, hitap, soru, bağlama,benzerlik ,zaman” gibi anlam çalarları (nuansları) kazanabilirler.” (Ercilasun,Ahmet,2008:43)

“Mehmet Vefa Nalbant ,” Türkçe Enklitik Edatı “ “LA” başlıklı yazısında enklitikteriminin , kendisinden önce gelen kelime ile birleşip bir kelime gibi okunan kelime veya ek için kullanıldığını belirtmiş ve enklitik edatı kavramını Türkçeye ek-edat olarak aktardığını ifade etmiştir.”(Nalbant, 2004:2157).

“Bunlara daha kısa bir ifadeyle pekiştirici unsurlar, “pekiştirme enklitikleri” diyebiliriz. Pekiştirme enklitiklerinin işlevi tek kelimeyle sınırlı değildir; kelime gruplarını ve cümleyi de kapsayabilir. Pekiştirme enklitikleri birbirlerinin “Ahmet BicanErcilasun’un tarihi ve yaşayan Türk Lehçe ve Ağızlarından tespit ederek “La Enklitiği ve Türkçede Bir Pekiştirme Enklitiği Teorisi” adlı makalesinde ele aldığı enklitikler şunlardır : ”A(y), AgU (>AV), An, Aan, Çu, Da, du, Gıı, Gu, Ha, I, kAn. Ka(y), kü, la ,II/IU, mA , mU, ne, ok, SA. si-, sin, -şe, şU, U, -(I)y”(Ercilasun, 2008-43).

Diyarbakır, Mardin, Urfa, Urfa-Siverek ağızlarında oldukça geniş bir yer tutan bu enklitik edatı “ma”; cümle başında, cümle sonunda ya da iki cümleyi birbirine bağlamakta kullanılır.

ma Enklitik Edatı

Genellikle” fakat, ama, e ama, ya ama, tamam ama, nedir ki, ne ki, işte, e işte, e tamam işte ,da, de”vb. anlamlara gelen, cümle başında, cümle sonunda ya da iki cümleyi birbirine bağlamakta kullanılabildiği gibi, bazı ek yada kelimelerle birleşerek de kullanılabilmektedir: “ma hani, ma sanki, ma niye, ma gene, ma yine, ma nedir, e ma, değil ma, ma daha, ma böyle, ma ne, ma hiç, ma hep, ma hoş, ma bu” vb.

“ma” Enklitik Edatının Eski Türkçe, Orta Türkçe, Batı Türkçesi,Çağdaş Türk Lehçeleri, Moğolca ve Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanılışlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

Eski Türkçede ma (me) Enklitiği

- “ma 1. Ve, ise, bilhassa, bizzat: USp.285
 2. Keza, dahi: TT. VII. 40 47 :biz-ma”biz dahi”.(Caferoğlu,2011:127).
 “ma: dahi, de, da, ve, ise US, KB, ETG, KEI [yme]
 ma: al işte; bırak, dokunma DLT, TS [me]”(Paçacıoğlu,2006:393).
 “ma”da/de anlamında kuvvetlendirme edatı krş.me”(Ünlü,2012:372).
 “me”da/de , dahi kuvvetlendirme edatı krşma”(Ünlü,2012:380).
 “ma”da/de bağlama edatı krş me”(Ünlü,2013:703).
 “me”da/de bağlama edatı krş.ma”(Ünlü,2013:724).
 “Ma/me<da /de>(Bk.ok/ök;da/de)

Eski Türkçe, Karahanlı ve Harezmi sahalarında sık kullanılan bir tekit ve bağlama edatıdır. Batı Türkçesi’nde hemen hemen hiç rastlanılmaz. Kullanılışı ve vazifesi şekil itibari ile ok/ök ve da/de edatlarının aynıdır. Daima sona gelir. Kendisinden önceki sözün umûmî âhengine uyarak ek hususiyeti gösterir.

beglergebolğılbaşlıumameÆlep(Oğ. K. 246).”(Hacıeminoğlu , 1992, :248-249).

“bizme”biz de” ,negükeme”bir şeye karşı”(Gabain , 1988 : 95).

“da, de bugün çok kullanılan bir bağlama ve kuvvetlendirme edatıdır. Sonuna geldiği unsurları, kelimeleri daha önce veya sonra gelen ve düşünülen , mevcut olan veya zikri geçen unsurlara bağlar , aynı zaman da sonuna geldiği unsuru belirtir, kuvvetlendirir. Bu edatın bazen bağlama fonksiyonu kaybolmuş bulunabilir. Fakat asıl hâkim fonksiyonunun bağlama olduğu muhakkaktır. Kuvvetlendirme fonksiyonu olsa olsa bağlama fonksiyonuna müsavi olabilir, fakat ondan fazla değildir.

da, de bağlama ve kuvvetlendirme fonksiyonu ile bugün çok geniş ölçüde kullanılmaktadır.

da,de oldukça yeni bir edat gibi görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinin sonlarında ortaya çıkmış gibidir. Osmanlı devresi boyunca kullanım sahası gittikçe genişlemiş, nihayet bugünkü çok ve şumullü kullanım devresine ulaşmıştır. Fonksiyonlarının yakınlığına ve da,de’nin gittikçe işlek hale gelmesine mukabil dahi’nin gerilemesine bakılarak umumiyetle bu edatın dahi’den çıkmış olduğu ileri sürülür. Biz bu görüşü kabul etmiyoruz. Gerçi bu iki edatın fonksiyonları birbirine çok yakındır , fakat tamamıyla aynı değildir. dahi’de da, de’de olmayan bir bile ifadesi vardır. dahi’ninde, de olmağa yapısı da elverişli görünmektedir. ve d ile başlamaktan başka müşterek bir tarafları da yok gibidir.dahi’nin Eski Anadolu Türkçesinde sondaki vokali düşmüş olan daú şekline rastlanması da bu hususta pek bir şey ifade etmez. Bu çok nadir şekil müstensih hatası değilse vezin icabı bir sesin düşürülmesi, geçici bir kısaltma hadisesi ile karşı karşıyayız demektir. Bir yandan dahi edatı yaşayıp giderken ve bugün de yaşamakta devam ederken öte yandan kendisinden aynı fonksiyonda başka bir edatın türemiş olması pek akla yakın bir şey gibi görünmemektedir. Biz da, de’nin menşei Eski Türkçedeki ma, me’de görüyoruz.Eski Türkçede bilhassa devre sonunda çok işlek hale gelen ve tamamıyla da, de fonksiyonunda ve kullanımında olan bir ma, me edatı vardır. İşte da,de’nin bu eski ma, me’nin yeni şeklinden ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Edatın başındaki me’nin de olmasında

her halde bir benzeşme veya analogik bir tesir , bu arada belki de dahi'nin başındaki d'nin tesiri rol oynamıştır. Her halde da, de'nin dahi'nin de tesiri ile ma, me'den geldiğini düşünmek muhakkak ki dahi'den anlaşılmasız şekilde türemiş olduğunu kabul etmekten daha doğrudur.

da, de'nin yalnız vokal bakımından ek karakteri gösterdiğini, yalnız vokal uyumuna uyduğunu unutmamak lâzımdır. Bu da bir ekleşmeden daha çok kelimeler arası bir benzeşme, bir enkliz telâkki edilmelidir. Edatın konsonantı konsonant uyumun çok kuvvetli olduğu bugünkü Türkçede bile hiçbir zaman değişmemekte, t olmamaktadır. Onun için bu edatı hiçbir zaman t'li yazmamak , daima d'li yazmak gerektiği unutulmamalıdır. Edatın vurgusuz oluşu ve vurguyu kendisinden önceki kelimenin sonuna atması da onu her hangi bir konsonant uyumu tesirinden koruyacak mahiyettedir.”(Ergin,1989:327-340).

Divanü Lûgat-İt- Türk'te ma (me) Edatı

“ma=emirlerin sonuna gelen nehi edatı.III,213-14, 213-16,213-17;

ma=”al, işte” anlamına bir kelime. Bk: mah, meh. [Rad., Uyg.; Caf., USp.].II, 213-21

mah=”işte, mah, al” anlamına bir şey verildiği zaman söylenen bir kelime .Bk:ma, meh.III,118-3,118-11;“(Atalay, 1991:405).

“meh=”al, işte” anlamına bir kelime. Bk. ma, mah. [Rad., Kaz., Türkm., Hiv.].III,213-23;”(Atalay, 1991:409).

Karahanlı Türkçesinde Kullanılan ma (me) Edatı

“da/de manasında: yanamasaÆa aydım (KB.1088); bu taúmayiyür (KB.966); úulumazmaşükürüÆsaÆa men bire (KB 392); teslim bar yası maöküş (KB.177); ata ornúoldı at ma bile / adın mataúibolsu (KB.III) taúma tiler erdi (KB.418), uútuÆma ; bağırşaú sen (KB.1942); harislik ma erke yavuz (AH.301), meniÆ bu özüm me bu yaÆlıgturur (KB.735); hem úalem me tınar (KB.294); bu kün me kim edgü atansa kişi (KB.235); men me bu kün (KB.466); meniÆ me úılınçım (KB.826); ilig me açındı (KB.618); hem me yorititilig (KB.149).”(Hacıeminoğlu, 1992:249).

35 “kim ol ma bu mülknitutuđlıúayu

kerekligaÆar bu óakimlerayu”(Arat,1979:7).

35 (Bir memleketi idare edenlerin kimler olduğunu ve onlara nelerin lazım geldiğini hâkimler söylemişlerdir.)(Arat,1985:5).

36 “mĆliklerúoruđmaesbab tüze

butertib-ü şarúı emaret öze”(Arat,1979:7).

36 (Hükümdarların korunmaları ve bunun için gereken şeyler ile hakimiyetin icap ve şartlarını.)(Arat,1985:5).

38 “yime bu çerigsü er at maúamuđ

negütegtirilgüyirbulguyoluđ”(Arat,1979:7).

38 (Bir de bu ordu ve askerinin nasıl toplanacağını , konak yerinin ve sefer yolunun nasıl seçileceğini.)(Arat,1985:5).

39 “munıÆ tertibin me kitabda açá

aêırımışöêürmişúamuáını seçe”(Arat,1979:7).

39 (Bütün bunların tertibin bu kitapta açıklamış, her şeyi bir-bir ayırmış ve tayin etmiştir.) (Arat,1985:5).

42 “buêunnıÆóakı bar melikler öze
melik me küzetse teni me canı”(Arat,1979:7).

42 (Hükümdarların halk üzerinde hakları olduğu gibi, halkın da aynı derecede , hükümdarlar üzerinde hakkı vardır.) (Arat,1985:5).

43 “yine bu ra’iyyetküêezgü anı
melik me küzetse teni me canı”(Arat,1979:7).

43 (Raiyyet onun bu hakkını gözetmeli, hükümdar da onun ten ve canını korumalıdır.) (Arat,1985:5).

Harezmi Türkçesinde ma (me) Edatı

(10) “Kür arslanmabuğday başı ülgü ol

Çıyan hem yay oâlaúkönek hem balú

Yÿsufâa sen ata irsenâ biz me úarındaşmiz.”(Toparlı,1998:55-58).

“kopuzçılarma sazın yirke saldı(K.1623);cihândinirikip candın ma taydın (K.927)
zülfi me genc özre yılan tig (K.870);óútig gevher me taşdın(K.509);yarattı tün me
kün(K.20); tilep ol avniyordı tün me kündüz(K.927).” (Hacıeminoğlu,1992:249).

Çağatay Türkçesinde ma (me) Edatı

“Kuvvetlendirme (pekiştirme)Edatları:óú~ök “bizzat tam,tıpkı”: tapuâunđaoú’
aróúılay” huzurun da arz edeyim”(Babur),

ma~me”da,de”:nÿçeme”nasıl da”,taúıma “daha da”

kimbÿstÂnbeúÂsıbaú tursa pÂy-dÂrĆrmes ve gülistÂnliúÂsımaber-
úarÂrĆrmes.”(Argunşah,2013:144-232).

Batı Türkçesinde ma (me) Edatı

Not:Batı Türkçesi’nde bu edata çok az rastlanılmaktadır:

“cÂnuñúanıdırlersediştaama (FS.413).”(Hacıeminoğlu,1992:249).

me,(ma):1. Nah ,işte,al.

“Eğer âşık isen eteğin koma

Canın kanı dilerse diüştema”(Ferh.XIV.34)

Ş “Yâ Muhammed me ,tirkeşimden bir ok vereyim”(Enfes.XV.257)

Ş”Üşte me sana beş tane altın var.”(Rahat.XVI.247)

“Sevindirdi o sevdiğim bu gönlüm

Bana sunup bir alma dedi al ma”(D.B.XVI.28)

“Ele alıp o sevdiğim bir alma

Dedi kim gel elimden şunu al ma”(D.B.XVI.29)

Ş”Pilavı me al ye deyü çiniyi önüne sürüp bast-ı makaal eyledi”(Mevahib.XVI.211)

2.Bırak,elleme.

“Serv gördü çınar el uzatmış

Eğilip naz ile dedi me beni”(Nihani.XVI.13).(TS.,1969:2798-2800).

Çağdaş Türk Lehçelerinde ma(me) Edatı

“Altay Türkçesinde:ma!ünl.işte,nah!

meAl,git!”(Naskali,1999:131-133).

“Hakas Türkçesinde :ma! ünl.al! işte!;ma, al! işte, al!” (Naskali,2007:291).

“Uygur Türkçesinde :me I.(ağız)bk.miñe.

me!II.A!”(Necip,1995:263).

“Kırgız Türkçesinde:Me,nah!al!;menğiz!;nah,alınız.”(*) (Yudahin,1988:559).

“Karaçay Türkçesinde:ma:bak!işte”(Pröhle,1991:64).

“Şor Türkçesinde:ma(ün)İşte!nah! Ma,al! İşte al!”(Akalin,1995:62).

“Teleüt Türkçesinde:ma ünl. Al! Alsana!”(Sırkaşeva,2000:71).

“Türkmen Türkçesinde:ME a. Al!,götür!:me,saña hat al sana mektup! § me saña, gerek, bolsa! işte, alsana!”(Tekin,1995:452).

“Moğolca-Türkçe Sözlük’ününI.Cildinde: MA bk.may 1.

May, 1. /may/ [=man.] ünl. : işte,ta,aha!—ab!:işte,ta yukarıda.”(Lessing,2003:811-816).

Diyarbakır, Mardin, Urfa, Urfa-Siverek ağızlarında kullanılan ma edatının, Diyarbakır ağızında yüklendiği farklı anlamları şu şekilde sıralayabiliriz:

Münir Erten’in Diyarbakır Ağızı adlı çalışmasından şu örnekleri verebiliriz:

Rica-Yalvarma

“DÇyiyÀv Allah için, man’ olur?

Diyor ki Allah için ma ne olur ?

E deyi al içeri úarıma Allah için , ma Tanrı misafiridir n’ olur , gelsin úalsın.

E diyor al içeri karı ma Allah (rızası) için Tanrı misafiridir ne olur, gelsin kalsın.

Çıkşma-Azar

DÇyima ne yapmışam ki ne getiririm?

Diyor ma ne yapmışım ki ne getireyim ?

DÇyiyÀvma bu ohidÇyi siz bunu görmemişsiz.

Diyor yavma bu ohı diyor siz bunu nasıl görmemişsiniz? “(Erten,1994:70-71)

Diyarbakır Ağızından Derleme Örnekleri

Çıkışma, Azar

Ma ne dönüp durisan başım dönü (ÖZMEN, Sevim)

Ne dönüp duruyorsun başım dönüyor artık

Ma önce borcını öde sonra para iste(AKYOL, Veysi)

Önce borcunu öde de sonra para iste.

Masen daha beni hÇçtanımamışsan (AKAY, Kara)

Sen daha beni hiç tanımamışsın.

Ma yemek yapmayibilmisan niye mutfağa girisan (KIZIL, Rukiye)

Yemek yapmayı bilmiyorsun da ne diye mutfağa giriyorsun.

Ma ne bağırıp durisan karşında sağır yohtır. (AYDIN, Hediye)

Ne bağırp duruyorsun karşında sağır yoktur.

Rica

Makeka bize bir tabak yemek getirisan? (ALKALKAN, Fahrettin)

Kardeşim bize de bir tabak yemek getirir misin?

Ma eve giderken Ehlmeti de bırakisan? (GÜZEL, Muhammet)

Eve giderken Ahmet' i de bırakır mısın?

Ma işe gitmeden babama uğrisan (KARABIYIK, Mehmet)

İşe gitmeden babama uğrar mısın?

Ma baban herine bize biraz yardım edisan (ERDEM, Yavuz)

Baban hayrına bize biraz yardım eder misin?

Sitem

Hoca bize hep düşük not veri ma bu haktır?(YEŞİL, Celal)

Hoca bize hep düşük not veriyor bu hak mıdır?

Ma bir gün bile beni arayıp sormisan(ERDEM, Canan)

Bir gün bile beni arayıp sormuyorsun ki.

Ma hep kendine alisan, başkasını hÇdüşünmisan (AYDIN, Zelal)

Hep kendine alıyorsun başkasını , başkasını hiç düşünmüyorsun.

Ma hep bizi işe gönderisan, yakup evde otırı. (DAVUT, Kızıl)

Hep bizi işe gönderiyorsun, yakup da evde oturuyor.

Herkese yirmi lira verisan mamiye niye az verisan. (AYDIN, Şeyhmus)

Herkese yirmi lira veriyorsun da bana niye az veriyorsun.

Beğenme

Maarabasi çok hoştır ha. (AYDIN, Hüsna)

Arabası da çok hoştır ha.

Ma evi iyi boyamışlar ha. (CENGİZ, Yılmaz)

Evi de iyi boyamışlar ha.

Makeka araban parli ha. (SIRRI, Çakmak)

Kardeşim araban da parlıyor ha.

Ma sen de sanatçılar kadar hoş şarki söylisan. (AKIN, Mehmet)

Sen de sanatçılar kadar hoş şarkı söylüyorsun.

Ünlem

Ma yalan söylisan böyle bir şey olur? (ERSÖZ, Kenan)

Yalan söylüyorsun, böyle bir şey olur mu hiç?

Mabunı bir daha yapma başına iş alırsan. (ALTUNÇ, Beyhan)

Bunu bir daha yapma yoksa başına iş alırsın.

Ma bir daha arabanın önüne atlama! Arabanın altında kalırsan. (AYDIN, Aziz)

Bir daha arabanın önüne atlama, arabanın altında kalırsın yoksa.

Ma sus artık konuşma valla kafamızı şişirdin. (ALTUNÇ, Deniz)

Sus! Konuşma vallahi kafamızı şişirdin artık.

Bağlaç

Gidiyih gidiyih ma bu yol bitmek bilmi. (ORBAY,Felemez)

Gidiyoruz gidiyoruz ama bu yol bitmek bilmiyor.

Seni çağırdım ma sen miyebağmadın. (AYDIN,Abdülkerim)

Seni çağırdım ama sen bana bakmadın.

Eve gelmima iki laf edeğ. (SARUHAN, Ömer)

Eve gelmiyor ki iki laf edelim.

Kaynanam yaptığım işi beğeni ma gene desyüzügülmi. (KAYA, Zuhal)

Kaynanam yaptığım işi beğeniyor ama gene de yüzü gülmüyor.

Yanımızdan geçisanma bize selam vermisin. (AKYILDIZ, Hanım)

Yanımızdan geçiyorsun ama bize selam vermiyorsun.

Yemek yapisanma hoş yapamisan. (ALBAYRAK, Meki)

yemek yapıyorsun ama hoş yapamıyorsun.

Küçümseme, Basite Alma

Ma nedir ben de İstanbul'ı görmüşem. (ÇAVUŞ, Ercan)

Nedir ki ben de İstanbul'u görmüşüm.

Ne olmuşabuni çocuk da yapabili. (ALTINSÖZ, Zozan)

Ne olmuş ki bunu çocuk da yapabilir.

Ma sanki ben araba kullanmasını bilmiyem. (İPEK, Ali)

Sanki ben araba kullanmasını bilmiyorum.

Ma internette de anlamisan (KIZIL, Buke)

İnternette de mi anlamıyorsun?

Yakınma

Ma o kadar çalışiyih gene para kazanamiyih. (ÖNDER, Yılmaz)

O kadar çalışıyoruz gene de para kazanamıyoruz.

Ma bize hÇçgelmiler bebeklerini görek. (YAŞAR, Sultan)

Bize hiç gelmiyorlar ki bebeklerini görelim.

Bir gün bile evi temizlemiş değil ma. (ÇAKMAK, Fatma)

Bir gün bile evi temizlemiş değil ki.

Ev ev değil matmarhane olmuş. (YILMAZ, Türkan)

Ev , ev değil sanki tımarhane olmuş.

Ma kadın bir geldi gitmeğbilmi. (AY, sadık)

Kadın bir geldi gitmek bilmiyor ki.

Örnek Cümleler

Ma aynaya hÇçbakmisan, tipin kaymış.

Ana ma kızın daha yemek yapmasını bilmi.

Makekaolmadi bu.

Ma sen de hÇçyapamisan.

AbemahÇçgülmisan.

Ali, makekahÇsormisan bizi.
 Ma gelseydin seni görürdüh.
 E ma bunlardır daha ne olsun.
 Ma geçen sene de gelseydin ne olırdı.
 Abema daha bunları bilmiyem.
 Mabilmisan, bunlar dün gitmişti.
 Ma yağmur yağışemsizsizüh.
 Anam namaz kılıönindengeçisan.
 Ma okula deftersiz gidisan.
 Ma böyle oli hani birlikte gidiydiüh.
 Ma daha burdasan.
 Ana ma daha yemek yapmadıüh.
 Kızım ma ağaç ettin bizi burda.
 Bugün gelmedin ma yarın da gelmisan
 Bugün ki ödevini ma yine yapmamışsan.
 Yediğimıztostın içinde ma bir ğram sucuk yohtı.
 Ma bir gülisan, ma bir ağlısan sana nasıl güveneüh?
 Ma bir geldin gitmeühbilmisan.
 İki porsiyon ciğer yedin ma doymak bilmisan.
 Seni seviyiüh de ma kıymetimizi bilmisan.
 Orda olsaydın ma seni de çağırırđıüh.
 Banyoda su bırakmamışsan ma başımızı yılıyayüh.
 Köyden gelirken ma biraz üzüm getireydin.
 Okey oynamasını bilmisanmadiyisankaühveyegideüh
 Ma karda kışta ne işimiz var kaühvede.
 Maaşıksannesen bu soğukta dolaşısan
 Ma hala işini bitirmedin.
 Ben ne alsam ma sen de aynısıñialisan.
 Ma yola daha çılmadın.
 Maoni ben söyledim, sen söyledin belli degil.
 Niye yalnız gittin ma hani beraber gidecehtıüh.
 Ma bir şey beğenmisan.
 Ma hep şikayetçisan sen de.
 Akşam geldim ma evde yohtın.
 Ma arabadakinin kim olduğunu nerden bileyim.
 Ma hocam bize yazılı var demedin.
 Mabilmidimdoğimgününiyoħsa hediye alırdıüh.
 Seni çağırđım ma duymadın.
 Ma sağın solın belli değıl nasıl davranay siye.

Ma hani burası park olacaktı.
 Ma hani evi satıydın.
 Musluğu yeni tahtıhma niye damli.
 Ma daha borcını ödemedin para istisan.
 Bir bardağ su vermişanmaiçeğ.
 Ma o gün sen değildin gelmem diyen?

SONUÇ

Türklerin Mezopotamya, Anadolu ve Ortadoğu'yu yurt olarak tutmaları 1071'den çok önceki zamanlarda meydana gelmiştir. Fakat ülkemizde Anadolu'daki Türk varlığı, Selçuklulardan sonraki dönem olarak bilinmektedir.

Diyarbakır, Mardin, Urfa başta olmak üzere, Güneydoğu Anadolu bölgesi Türkmen aşiretlerinin yoğun olarak yerleştiği bölgelerdendir. Diyarbakır, Mardin, Urfa, Urfa-Siverek ağızlarında Eski Türkçeden günümüze kadar taşınan ve çeşitli şekillerde kullanılan birçok dil malzemesi bulunmaktadır. "ma" enklitik edatı da bunlardan sadece birisidir.

Diyarbakır, Mardin, Urfa, Urfa-Siverek ağızlarında kullanılan "ma" edatı genellikle "fakat, ama, eama, yaama, tamamama, nedirki, ne ki, işte, e işte, e tamam işte, da, de..." vb. anlamlara gelen, cümle başında, cümle sonunda ve cümle içerisinde tek başına kullanılabilirdiği gibi, bazı ek ya da kelimelerle birleşerek de kullanılmaktadır. Örnek: "ma hani, ma sanki, ma niye, ma gene, ma yine, ma nedir, e ma, değil ma, ma daha, ma böyle, ma ne, ma hiç, ma hep, ma hoş, ma bu" vb.

Bu edatın yukarıda anlamları verilen Arapça edatlarla bir ilgisi yoktur. Bugün için "ma" edatının yazı dilinde belli bir karşılığı yoktur. Bu edat, kullanıldığı cümlelere göre çeşitli anlamlar kazanmaktadır.

"ma" edatı cümle başında, cümle sonunda ya da iki cümleyi birbirine bağlamakta kullanılmaktadır.

"ma/me" edatı, Eski Türkçe pekiştirme edatıdır. "me" şeklindeki kullanımı düşmüş, günümüzde Eski Türkçenin bir devamı olarak, Diyarbakır, Mardin, Urfa, Urfa - Siverek ağızlarında "ma" şekliyle yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Atabay, Neşe, vd., Sözcük Türleri, İstanbul, 2003.
 Banguoğlu, Tahsin, Oğuzlar ve Oğuzeli Üzerine, TDAY. Belleten, Ankara 1959.
 Baykara, Tuncer, Türk, Türklük ve Türkler, İstanbul, 2006.
 Bulut, Atilla, Türklerin etnik Kökenleri, İstanbul, 2010.
 Cöçce, Salim, Selçuklu Hakimiyetinin Tesisinden Önce Diyarbakır Yöresindeki Türkmen Faaliyetleri, 1. Uluslar arası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu,

Diyarbakır 2004.

Çatıkkaş, Atâ, Türk Dili Kılavuzu, İstanbul, 2001.

Çevik, Adnan, Selçuklu Fütühatı ardından Diyarbakır ve Yöresinde Kurulan Türkmen Beylikleri, 1. Uluslar arası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu, Diyarbakır 2004.

Demir, Tufan, Türkçe Dilbigisi, Ankara, 2006

Demir, Necati, Ordu İli ve Yöresi Ağızları, Ankara, 2001).

Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara, 1982

Diker, Selahi, Türk Dili'nin Beş Bin Yılı, İzmir, 2000

Ercilasun, Ahmet B., Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Ankara, 2005.

Ercilasun, Ahmet, Dil Araştırmaları Dergisi, Sayı 2, s.35-56, Bahar, Ankara, 2008.

Ergin, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, İstanbul 1989.

Ergin, Muharrem, Türk Dili, İstanbul-1992.

Erten, Münir, Diyarbakır Ağzı, Ankara 1994.

Gabain, A. Von, Eski Türkçenin Grameri, Ankara 1988.

Gökhan, İlyas, Dulkadir Türkmenlerinin Diyarbakır ve Yöresindeki Faaliyetleri, 1. Uluslar arası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu, Diyarbakır 2004.

Gülensoy, Tuncer vd. (Haz.), Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası, Ankara 2003.

Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri, Ankara 2009.

Gülsevin, Gürer, Anadolu Ağızlarında Etnik (Boysal) Özellikler ve Çepni Ağızları Üzerine, www.turkishstudies.net, Volume 4/3, Spring-2009.

Gündüz, Tufan, Anadolu'da Türkmen Aşiretleri, Ankara 1997.

Hacıeminoğlu, Necmettin, Türk Dilinde Edatlar, İstanbul, 1992.

<http://diyar-x.tr.gg/Diyarbak%26%23305%3Br-h-%26%23305%3Bn-Tarihsel-Geli%26%23351%3Bimi.htm>.

<http://www.diyarbakirhaberleri.com/diyarbakir-hakkinda/#>.

<http://www.i-gunler.com/Diyarbakir/Sehir-Tarihi/21>.

İpek, Birol, "Divan ulugatti't Türk'te Geçen Enklitik Edatları", www.turkistudies.net, Volume 4/3, Spring 2009.

Karahan, Leyla, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, Ankara, 1996

Korkmaz, Zeynep, vd., Türk Dili ve Kompozisyon, Ankara, 2005.

Korkmaz, Zeynep, Gramer Terimleri Sözlüğü, Ankara, 1992.

Korkmaz, Zeynep, Türkiye Türkçesi Grameri, Ankara, 2003.

Korkmaz, Zeynep, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, İkinci Cilt, Ankara, 1995

Nakiboğlu, Sadi H., Adıyaman ve Yöresi Ağızları, Niğde, 2001.

Nalbant, Mehmet Vefa, Türkçe Enklitik Edatı LA, V. Uluslar arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri, Cilt II, s.2157-2174, TDK Yayınları, Ankara, 2004.

Niayış, Ümid, Diyarbakır'a Damga Vuran Türkmenler Akkoyunlu Kültür ve

Medeniyetine Bir Bakış , 1. Uluslar arası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu, Diyarbakır 2004.

Önder, Ali Tayyar, Türkiye'nin Etnik Yapısı, Ankara., 2007.

Özçelik, Sadettin vd.(Haz.) "Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzı, Ankara, 2001.

Özkan, Nevzat, Türk Dünyası, Kayseri 1997.

Özüyılmaz, Ömer, Gurmanc ve Kürtlerin Kökeni, İstanbul, 2008.

Redhouse Sözlüğü, İstanbul, 2002.

Sakin, Orhan, Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler, İstanbul, 2006.

Sümer, Faruk, Oğuzlar (Türkmenler), İstanbul-1999.

Tarama Sözlüğü cilt IV, TDK., Ankara, 1999

Taş, Kenan Ziya, Tarih Işığında Güneydoğu ve Diyarbakır, Ankara-2009.

Türk Ansiklopedisi Cilt XIII, Milli Eğitim Yayınları, Ankara-1966.

Türkçe Sözlük, TDK, YAY., Ankara, 2005.

Türkdoğan, Orhan, Türk Toplumunun Kültürel Dinamikleri, İstanbul, 2007

Yakıcı, Ali, vd., Türk Dili, Ankara, 2008

Lessing, Ferdinand D. Moğolca-Türkçe Sözlük, Çev., Günay Karaağaç, Ankara, 2003.

Kaynak Kişiler

Akay, Kara; Çiftçi Yaş 65, Diyarbakır

Akın, Mehmet; İşsiz Yaş 32, Diyarbakır

Akyıldız, Hanım; Pamuk İşçisi Yaş 23, Diyarbakır

Akyol, Veysi; Çiftçi Yaş 60, Diyarbakır

Albayrak, Meki; Öğretmen Yaş 44, Diyarbakır

Alkalkan, Fahrettin; Düğün Çalgıcısı Yaş 35, Diyarbakır

Altınsöz, Zozan : Kuaför Yaş 36, Diyarbakır

Altunç, Nuri; Mobilyacı Yaş 57, Diyarbakır

Altunç, Beyhan, Ev Hanımı Yaş 68, Diyarbakır

Aydın, Abdülkerim; Garson Yaş 28, Diyarbakır

Aydın, Aziz; Mobilyacı Yaş 49, Diyarbakır

Aydın, Hediye; Ev Hanımı Yaş 40, Diyarbakır

Aydın, Hüsna; Pamuk İşçisi Yaş 18, Diyarbakır

Aydın, Zelal; Ev Hanımı Yaş 32, Diyarbakır

Aydın; Şehmuz; Lise Öğrencisi Yaş 16, Diyarbakır

Çakmak, Sırrı ; İşsiz Yaş 33, Diyarbakır

Çavuş, Ercan; Kıraathaneci Yaş 40, Diyarbakır

Erdem, Yavuz; Köy Bakkalı Yaş 46, Diyarbakır

Erdem, Canan; Ev Hanımı Yaş 53, Diyarbakır

Ersöz, Kenan; Bismil Devlet Hastanesi Çalışanı, Diyarbakır

Güzel, Muhammet; Çiftçi Yaş 55, Diyarbakır

İpek, Ali; İşsiz Yaş 30, Diyarbakır
 Karabıyık, Mehmet; Oto Tamircisi Yaş 30, Diyarbakır
 Kaya, Zuhale; İlkokul Öğrencisi Yaş 13, Diyarbakır
 Kızıl, Buke; Pamuk İşçisi Yaş 32 Diyarbakır
 Kızıl, Davut; Bismil Devlet Hastanesi Çalışanı Yaş 36, Diyarbakır
 Kızıl, Rukiye; Ev Hanımı Yaş 40, Diyarbakır
 Orbay, Felemez; Emekli Yaş 77, Diyarbakır
 Yeşil, Celal; Öğrenci Yaş 14, Diyarbakır
 Yılmaz, Cengiz; Boyacı Yaş 44, Diyarbakır

"Niğde Sevgi Evleri" ve Yaşanan Duygusal Anlarımız...

İlber Alperen ERDOĞDU

İnsanları yaşama bağlayan sevgiler vardır. Hayatımızın olmazsa olmazı sevgiler. Kimi zaman paylaşmak istediğimiz, kimi zamansa sadece bize ait olsun istediğimiz sevgiler...

Ya sevgisizlik.....

Yetiştirme yurtlarında kalan çocukların ortak paydasıdır sevgisizlik. En kötüsü de paylaşmadıkları ya da karşılığını alamadıkları sevgidir içlerini acıtan. Varla yok arası...

Anne babaları olsun olmasın hep bir tarafları yarım, hep bir tarafları eksiktir. Sevgiye, şefkate duydukları özlem, yaşatlarından fazla değildir belki. Hatta çok azına da razı gelirler, ufak bir tebessüm bir anda tüm dünyaları olur.

Başkasına uzanan eli kıskanırlar kimi zaman. Boşta kalan ellerine bakıp hayıflanırken gözleri buğulanır.

His dünyasında yaşadığı med-cezir (gelgitler) ona hayatı bir kez daha sorgulatır. Her geçen gün artarak devam eden bu sorgulayış, gün gelir tıkanıp kalır bir yerlerde. O, artık yetiştirme yurdunda kalan bir bireydir. Çocuk ama çocuklukta uzak bir birey. Sevinçleri aynıdır. Birbirini anlayan, acıyan yürekleri vardır. Kaderleri birdir.... Dertleri bir.... Ama beraberken dahi yalnızdırlar. Küçük dünyalarında yapayalnız. 1-0 yenik başlamışlardır hayata annesiz, babasız... evsiz, barksız...

İşte bu hislerle gerçekleştirdik Mart 2014 teki "Sevgi Evleri" Gezimizi.. .gitme amacımız 23 Nisan programını hazırlamaktı. Elimizde oyuncaklarla sözde 23 Nisan şenlikleri havasında geçirecektik günümüzü oradaki masum çocuklarla...ama olmadı, yapamadık...çocuklar daha kapıdan gördüklerinde abi abla çığlıklarıyla karşıladılar bizi....zannedersiniz aylardır insan yüzüne hasretler...Ali, Ayşe, Ufuk, Mert, Umur, Aslı...ve daha isimlerini bilmediğimiz niceleri...küçük bedenlerde kocaman özlemler, umutlar, hayaller.. küçük bir dokunuş, sıcak bir gülümseme, ufak bir öpücük belki de dünyalar demektir onlar için...

Unutuverdik şenliği eğlenceyi...öyle masum ve yalvaran gözlerle bakıyorlardı ki....o an eminim herkesin içinden onlar için başka ne yapabilirim sorusu geçmiştir.

Eminim o an hepimiz elimizden gelen her şeyi yapmaya hazırık o çocukları mutlu etmek yüzlerini güldürmek için. Onları sevmekten, başlarını okşamaktan, yanaklarına bir öpücük kondurmaktan başka bir şeyler gelmiyordu elimizden. Küçük Mesut, verdiğim arabayla yolunu şaşırıp bedenimi araba yolu yapmaya çoktan başlamıştı bile... Ya küçük Beyza'ya ne demeli.... oyuncak bebeğinin saçlarını yapmaya çalışırken birden fikir değiştirerek kendi saçlarını bebeğine benzetmeye çalışıyordu.....Zeynep boya kalemleri ile gelişi güzel karaladığı resim demeye bin şahit isteyen yüzlerce çizgilik şaheseri için onay bekliyordu biz abi ve ablalarından. İsteklerin bir türlü kesilmiyordu ardı arkası. Saç, sakal ve yüzümüzün el değmedik yer kalmamıştı yarım saat içinde. Yavrucaklar...belli ki ten temasına hasretlerdi. Kimi anlamsız gözlerle bakarken etrafına, kimi bu anın zevkini çıkarırcasına son sürat dalmıştı aramıza. Hele küçük Mert yok mu...beni gıdıklayamazsın ki diye dolaşarak bir gönüllü arıyordu kendisine...

Sebebi her ne olursa olsun bir kere düşmüşlerdi bu sefil odacıklara anasız babasız...bizler çocukluğumuzda oyuncak beğenmezken, sorgusuz sualsiz kabul etmişlerdi bizim mütevazi oyuncaklarımızı. Bizler hafta sonu piknik planları yaparken onlar kabul etmişlerdi bir saatlik değişikliği piknik eğlencesi olarak...bizler bilgisayar oyunlarını beğenmezken küçük Duygu hemencecik almıştı "şeker hangi elimde" oyununa...bizler günlük değiştirirken kıyafetlerimizi, Ebru ve Osman yeni çoraplarını gösteriyordu gözümüze sokarcasına. İsmail dili dışarıda yediği şekerin kırmızılığını gösterirken, hepimizi aldı bir ufacık gülümseme. Mustafa ata binercesine sırtımıza çıkmak ve belki de meydan okumak istiyordu tüm hayata kaderine....ama ya abilerim ablalarım bana kızar da gelmezlerse bir daha diye düşünüyordu belki içinden.

Ne çabuk ta geçti bir saat hemen. Anladılar artık gitme vaktimizin geldiğini...biraktılar ellerindeki oyuncakları bir kenara ve tavafa durdular sanki etrafımızda. Birden de nasıl ısınmıştık onlarla karşılıklı. Sanki bir parçamızı bırakarak ayrılacaktık sevgi evlerinden. Onlar da bizim yarı çocuk yarı genç olduğumuzu anlamışlardı galiba. Hiç çekinmemişlerdi yaramazlık yapmak için.

Birden bir sessizlik köktü o duygu kargaşasının yaşandığı mekana. Ayaklarımız gidiyorken kapıya doğru kalbimiz diretiyordu. Ama çare yoktu ayrılmaktan başka. Hem onları yalnız bırakıp kendi kaderlerine terk edip gitmiyorduk ki...kim bilir kaç bakıcı anne baba onlar için çalışıyorlardı o çatı altında. Anne babalarının yerini tutmasa da emin ellerdeydiler. Evleri kadar sıcak olmasa da üşümüyorlardı bu sevgi evlerinde. Gönülleri ve duyguları aç olsa da karınları doyuyordu burada en azından. Hem kötü mü oldu onları çok seven pek çok abi abla kazandılar bizim gibi. Artık yalnız değiller...her yemek yediğimizde, oyun oynadığımızda, yeni bir şeyler satın aldığımızda kısacası onların yapamayıp da bizim yapabildiğimiz her şeyde sevgi evlerini Murat'ı, Duygu'yu, Zeynep'i, Aslı'yı, Osman'ı, Mert'i ve daha nicelerini düşünüyor, kendi aileminin kıymetini daha iyi biliyor, insan olmanın farkındalığını yaşayarak devletimize bu çocuklara sahip çıktığı için binlerce kez teşekkür ediyoruz.

(Niğde Fen Lisesi 10 A Sınıfı)

YEİS

İbrahim BERBER

Ve sonra, sen gittin, karanlık geldi,
Söndü odamdaki ziyası mumun,
Seninle kurduğum dünyam yıkıldı,
Yaşama sevinci bitti ruhumun.

Ufkuma gün doğmaz, battı dolunay,
Beni bu geceden, sonra öldü say,
Senin için artık, hesabı kolay
Bir avuç toprakla, bir avuç kumun.

Vay Bu Gönül

İsa YAR

Ömrünün, geçerken güzel yılları
Alemenizamat verdin mi gönül!
Yalnızlık gölgendi, uzun yolları
Yürüdün, menzile erdin mi gönül!

Kurduğun hayalden yediğin vurgun
An geldi neşeli, an oldu durgun
Sen yoldan sabırsız, yol senden yorgun
Nefsini yerlere serdin mi gönül!

Aşına, yarana tuz basan eller
Dilini konuşur inciten diller
Uzasın bu gece, yansın kandiller
Ki senin dermanın derdin mi gönül...

